

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Byte av lärplattform ur skolutvecklingsperspektiv En fallstudie

Klas Hermansson

Specialisering, LAU395

Handledare: Göran Karlsson

Examinator: Wolmet Barendregt

Rapportnummer: VT14-7810-07

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Abstract

Examensarbete inom Lärarprogrammet LP01

Titel: Byte av lärplattform ur skolutvecklingsperspektiv: En fallstudie

Författare: Klas Hermansson

Termin och år: VT14

Kursansvarig institution: Institutionen för sociologi och arbetsvetenskap

Handledare: Göran Karlsson

Examinator: Wolmet Barendregt

Rapportnummer: VT14-7810-07

Nyckelord: lärplattform, LMS, Learning Management System, skolutveckling, en-till-en

Sammanfattning:

Denna uppsats studerar en gymnasieskolas byte av så kallad lärplattform. Syftet är att fördjupa kunskapen om hur lärplattformar implementeras och används i skolverksamheten, samt vilka uppfattningar representanter för verksamhetens olika delar har om vad en lärplattform är och bör vara. Genom att jämföra processen att genomföra bytet av lärplattform med teorier om skolutveckling dras slutsatser som kan vara till nytta för såväl skolverksamheten, som skolpolitiker.

Metoden som används är en fallstudie och materialinsamlingen består av kvalitativa samtalsintervjuer. Respondenterna representerar olika delar av skolverksamheten: Skolledning, tekniker och lärare. Resultatet av dessa intervjuer sammanställs och analyseras dels utifrån de olika representanternas uppfattningar om vad en lärplattform är och bör vara, och dels utifrån teorier om skolutveckling.

Resultatet tyder på att de olika representanternas kunskap i ämnet varierar stort, varför även en del av deras uppfattningar skiljer sig från varandra. I vissa fall har de dock samma uppfattningar. Sett ur skolutvecklingsperspektiv, saknas stora delar av de faktorer som ses som avgörande för att skolutveckling skall vara framgångsrik. En av slutsatserna därav är att det inte finns någon gemensam förståelse bland kommuner och skolor om hur skolutvecklingsprojekt bör genomföras.

För läraryrket är detta givetvis av stor betydelse. Dels synliggör uppsatsen processen att genomföra byte av lärplattform, genom att jämföra en verklig process med teorier om skolutveckling, och dels visar slutsatserna att projekt som detta måste planeras bättre. För att kunna planera och komma med synpunkter på planeringen behöver skolledning, respektive lärare och tekniker underlag. Förhoppningen är att detta arbete skall kunna utgöra ett sådant underlag.

Innehållsförteckning

1. Inledning	1
2. Syfte och frågeställningar	2
3. Bakgrund	2
3.1 Lärplattformar.....	3
3.2 Skolutveckling.....	6
3.3 Teoretiska utgångspunkter.....	10
4. Metod	10
4.1 Materialinsamling.....	11
4.2 Reliabilitet, validitet och etik.....	13
5. Material	14
6. Resultat	16
6.1 Gymnasiechefen.....	16
6.2 IKT-samordnaren.....	20
6.3 Försteläraren.....	25
6.4 Läraren som använder digitala verktyg i stor utsträckning.....	29
6.5 Läraren som använder digitala verktyg i liten utsträckning.....	34
7. Slutsatser	37
7.1 Metoddiskussion.....	37
7.2 Representanternas uppfattningar.....	38
7.2.1 Vad en lärplattform är, och bör vara.....	38
7.2.2 Hur genomförandet av byte av lärplattform bör gå till och planeras att gå till.....	39
7.2.3 Bytet av lärplattform ur skolutvecklingsperspektiv.....	40
7.3 Sammanfattning.....	41
8. Verksamhetsrelevans och förslag till vidare forskning	43
9. Referenser	

1. Inledning

Sedan slutet av 1990-talet har så kallade en-till-en-satsningar i skolor genomförts internationellt. I Sverige började sådana satsningar genomföras mot slutet av 00-talet. Först ut var Falkenbergs kommun, 2007. Denna satsning fick snart många efterföljare, och i Skolverkets rapport om IT-användning i skolan från 2012 konstaterades att antalet elevdatorer hade ökat markant under de tre år som gått sedan den senaste statistikinsamlingen.¹ Ökningen går dock fort framåt, vilket gör att tillförlitlig statistik för 2014 är svår att hitta. Föreningen Datorn i Utbildningen tillhandahåller en hemsida, där skolor själva kan rapportera vilka satsningar som genomförs på området. Enligt denna har ca 250 av Sveriges 290 kommuner genomfört, eller håller på att genomföra en-till-en-satsningar.² Denna siffra skall förstås användas med försiktighet, men tillsammans med Skolverkets statistik är tendensen tydlig att många kommuner satsar på att utöka antalet elevdatorer.

Genomförandet av en-till-en-satsningar har medfört många nya problem, vilket har lett till att de har kritiserats från flera håll. Lärare upplever att eleverna inte längre lyssnar på genomgångar, utan i stället ägnar sig åt att följa med i de sociala mediernas värld; datorerna drabbas inte sällan av tekniska problem, vilket gör att eleverna inte kan delta i undervisningen som den är planerad; föräldrar ställer frågan om det inte är bättre att satsa på exempelvis högre lärartäthet eller mindre elevgrupper om nu det ekonomiska underlaget finns, och så vidare.³

De flesta lärare som jag har talat med verkar dock vara positiva till satsningar på elevdatorer. I läroplanen för gymnasiet, Gy11, betonas under rubriken Mål och riktlinjer att skolan ansvarar för att varje elev kan använda "[...] modern teknik som ett verktyg för kunskapssökande, kommunikation, skapande och lärande."⁴ Dessutom innehåller de allra flesta ämnesplaner mål relaterade till digitala verktyg. Detta förutsätter givetvis att skolan tillhandahåller digitala verktyg i den utsträckning att målen kan nås. Min erfarenhet är att invändningen lärare har mot en-till-en-satsningar oftast inte rör att eleverna ges tillgång till datorer, utan *hur*.

Att kunna erbjuda sina elever en egen dator under utbildningstiden gav de skolor som satsade på en-till-en en tydlig konkurrensfördel.⁵ Följden blev att många skolor och kommuner ansåg det nödvändigt att genomföra sådana satsningar för att inte mista elever till grannkommunen. Den snabba utveckling som detta medförde gjorde att även implementeringen av de nya verktygen gick fort. Ingen av de lärare eller elever som jag har mött under min nästan femåriga lärarutbildning har uttryckt att de har fått någon ordentlig introduktion till datorerna, och inte heller någon fortbildning att tala om. I stället har det varit upp till lärarna och eleverna själva att lära sig handhavande och att utveckla fungerande arbetsätt. En ofta förekommande uppfattning hos de lärare som jag har mött är att satsningen har skett på hårdvaran, men utan klara mål för hur den skall användas.

Dessa erfarenheter fick mig att fundera på vad som krävs för att en så pass omvälvande förändring av skolans arbetsätt som införandet av en dator till varje elev innebär, skall slå väl ut. Även om en

1 *It-användning och it-kompetens i skolan*, Skolverket, 2013.

2 Datorn i utbildningen, *Framtidens lärande - Egen dator*, [<http://www2.diu.se/framlar/egen-dator/>] Hämtad 2014-05-15.

3 Se bl.a. Kjellberg, "*Hellre fler lärare än surfplattor till alla*", Göteborgsposten 7/3-14, [<http://www.gp.se/nyheter/goteborg/1.2301982--hellre-fler-larare-an-surfplattor-till-alla->]. Hämtad 140609.

4 *Läroplan, examensmål och gymnasiegemensamma ämnen för gymnasieskola 2011*, Skolverket, 2011.

5 Lundström, Johanna, *Bärbar mac-dator Porthällas lockbete*, Partille Tidning 26/5-11, [http://www.partilletidning.se/sokresultat_vis.asp?id=989] Hämtad 140609

viss introduktion troligtvis är nödvändig till befintlig personal samt vid nyanställningar, är det antagligen också förtjänstfullt att lämna ett visst utrymme för användarna att utveckla egna arbetsätt. Frågan är vilken grundstruktur och vilka grundkunskaper som krävs för att kunna göra detta. Fri tillgång till datorer med internetåtkomst medger närmast obegränsade möjligheter att utforma sin digitala undervisning, men om ansvaret för utvecklingsarbetet ligger hos individen kommer endast de mest intresserade lärarna att förändra sitt arbetsätt. Det ligger således i organisationens intresse att utforma ett gemensamt ramverk. Ett sätt att lösa detta är att använda sig av en lärplattform.

Då återstår att introducera plattformen för användarna, samt att implementera den i verksamheten. Hur denna process genomförs är troligen av stor betydelse för hur den nya lärplattformen tas emot, även om det mest avgörande antagligen är hur plattformen motsvarar användarnas förväntningar gällande funktionalitet, användargränssnitt och liknande. Det är därför intressant att undersöka vilka dessa förväntningar är, och huruvida de skiljer sig från exempelvis skolledningens eller teknikernas förväntningar. Eftersom bytet till en helt ny plattform troligtvis kommer innebära stora förändringar av mångas arbetsätt är det viktigt att användarna inkluderas i hela processen. Det är därför av visst intresse att studera processen som sådan: Hur arbetet med att välja plattform har gått till, och hur introduktion och implementering är tänkt att genomföras.

2. Syfte och frågeställningar

Syftet med föreliggande uppsats är att fördjupa kunskapen om hur lärplattformar implementeras och används i skolverksamheten, samt vilka uppfattningar representanter för olika delar av verksamheten har om vad en lärplattform är och bör vara. Genom att studera hur en skolas process att byta lärplattform har gått till utifrån teorier om skolutveckling, hoppas jag kunna dra viktiga slutsatser som kan vara till nytta för såväl lärare, tekniker, skolledning som politiker. De naturliga frågeställningarna blir därför:

- Vilka uppfattningar har representanter för skolledning, tekniker och lärare av vad en lärplattform är, och bör vara?
- Vilka uppfattningar har samma representanter av hur genomförandet av byte av lärplattform bör gå till, och hur står sig dessa uppfattningar mot hur genomförandet planeras att gå till?
- Hur står sig processen att genomföra byte av lärplattform mot teorier om skolutveckling?

3. Bakgrund

I detta kapitel presenteras tidigare forskning, tillsammans med egna erfarenheter och inslag från medias rapportering, för att ge en översiktlig bild av vad lärplattformar är och vilka de avgörande faktorerna för att skolutvecklingsprojekt skall bli framgångsrika är. Kapitlet avslutas med en kort uppställning av dessa faktorer, vilka utgör mina teoretiska utgångspunkter.

3.1 Lärplattformar

Fenomenet lärplattform, som vi känner det idag, uppstod på 1990-talet. Hemdatorns och internets genomslag gav helt nya möjligheter dels för utbildningsinstitutioner att bedriva undervisning i virtuella miljöer och dels för studenter att ta del av denna undervisning. Detta ledde till att utvecklingen av virtuella klassrumsmiljöer tog fart.⁶ Den funktionalitet som efterfrågades då är i grunden densamma som efterfrågas idag. För det första bör lärplattformen innehålla funktioner för kommunikation mellan lärare och elever, samt elever emellan. För det andra bör den innehålla funktioner för att distribuera dokument, både av informativ karaktär och inlämningsuppgifter. Dessutom bör lärplattformen innehålla funktioner för administrativt arbete, exempelvis betygsrapportering och övrig bedömning.⁷

I den framväxande marknaden har det uppstått en mängd aktörer som utvecklar och tillhandahåller lärplattformar som skolor och kommuner kan välja mellan. Den stora ekonomiska satsning som det innebär att lösa licenser för en lärplattform har lett till att vissa skolor och kommuner har valt att i stället satsa på att utveckla egna system. Man kan dock fråga sig om detta ur ekonomiskt perspektiv är försvarbart, eftersom det förutom själva utvecklingskostnaderna också kräver satsningar på personal att vända sig till vid tekniska problem. Den snabba utvecklingstakten för såväl hård- som mjukvara kräver troligtvis också satsningar på personal för fortsatt utveckling av lärplattformen. Det finns dock en stor fördel med ett egenutvecklat system. Förutsatt att tillräckligt med resurser för utveckling och underhåll frigörs, medger ett sådant större möjligheter till anpassning till den egna verksamheten än om man köper in en färdig produkt.

Mångfalden av lärplattformar, kombinerad med att de utgör ett förhållandevis nytt verktyg, som många lärare och rektorer saknar erfarenheter av att arbeta med, har i flera fall lett till att skolor har satsat på produkter som senare visat sig undermåliga. Ytterligare ett problem för kommunala skolor är lagen om offentlig upphandling som kortfattat innebär att myndigheten begär in offerter från olika aktörer och sedan tvingas välja den billigaste produkten. I värsta fall kan detta leda till att man får en produkt som visserligen innehåller den begärda funktionaliteten, men som brister i exempelvis användarvänlighet, estetisk utformning, eller som inte uppdateras i tillräcklig grad. För privatägda skolor finns inte samma regelverk. Dessa verksamheter måste dock gå runt, vilket ställer andra krav vid ekonomiska satsningar.

Den norske forskaren Frode Guribyes doktorsavhandling från 2005, står sig fortfarande på många områden och ger en grundläggande beskrivning av vad digitalt lärande är och vilka olika perspektiv på digitalt lärande som finns. Avhandlingen bär titeln *Infrastructures for learning* och syftar på infrastrukturer som internet och andra nätverk och vilka förutsättningar för lärande dessa ger.⁸

De slutsatser Guribye drar från de tre fallstudier som han har genomfört, varierar mellan vilket huvudsakligt användningsområde som infrastrukturerna har i fallen. Den första fallstudien fokuserar infrastrukturer för lärande vid en högre utbildning. Centralt för att utformningen av dessa skall leda till lärande menar Guribye är att såväl pedagogik som teknologi är tydligt integrerade. Den andra

6 Wikipedia, *History of virtual learning environments*, [http://en.wikipedia.org/wiki/History_of_virtual_learning_environments] Hämtad 140609.

7 Se bl.a. Sundgren, Marcus, *Pedagogiska ställningstaganden för en ny lärplattform vid Mittuniversitetet*, Mittuniversitetet, 2011, s. 7ff.

8 Guribye, Frode, *Infrastructures for learning. Ethnographic inquiries into the social and technical conditions of education and training*, 2005, s. 9f.

fallstudien är av ett företagsnätverk där vissa åtgärder har tagits för att utveckla den virtuella infrastrukturen. I denna studie noterar dock Guribye att nyttan för användarna inte motsvarar ansträngningen som krävs av dem för att sätta sig in i det nya. Han drar därför slutsatsen att viktiga faktorer för att ett lärande skall komma till stånd är att ramverk för hur de nya verktygen skall användas utvecklas, samt att pedagogisk expertis finns tillgänglig och kan bistå med fortbildning. Det tredje fallet som studeras är en företagsutbildning. I denna studie noterar Guribye att fokus främst ligger på kontroll och effektivitet och menar att detta i dessa sammanhang inte är helt ovanligt.⁹

I Guribyes genomgång av relevant forskning rörande digitalt lärande via nätverk presenteras två huvudsakliga forskningsfält. Dels CSCW (Computer Supported Collaborative Work), inom vilket studier sedan 1980-talet bedrivs kring sätt att samarbeta med hjälp av datorn, och dels CSCL (Computer Supported Collaborative Learning). I det senare handlar forskningen om datorns möjligheter till att låta individer lära tillsammans.¹⁰ Båda dessa forskningsfält kan användas för att studera olika perspektiv på lärplattformar.

Guribyes avhandling är från 2005 och är därmed snart tio år gammal. Den tekniska utvecklingen under dessa år har varit enorm, men grundsynen på strukturer för nätverksbaserat digitalt lärande som presenteras är fortfarande relevant. Den mest uppenbara skillnaden på nu och då är hur internet har utvecklats.

Internettjänster och -applikationer som vi idag har blivit vana att använda, som exempelvis YouTube, Facebook, och bloggar brukar benämnas webb 2.0.¹¹ Begreppet syftar på att dessa webbsidor skiljer sig från det ursprungliga innehållet på internet avseende främst interaktivitet och möjlighet för användarna att gemensamt skapa innehållet. Många lärare använder redan flera av dessa tjänster i undervisningen, och för att kommunicera med sina elever. Vissa förespråkar därför att lärplattformen bör fungera som ett ramverk som lärare kan fylla med olika webb 2.0-tjänster efter behov. Lärplattformens främsta funktion blir då att underlätta inloggning till dessa genom att ett lösenord ger tillgång till alla tjänster som integrerats med plattformen, samt övriga administrativa delar.

Ett annat område som har utvecklats är system baserade på öppen källkod. Öppen källkod är, i motsats till proprietär¹² källkod fritt tillgänglig för vem som helst att använda och ändra. Mjukvaran är alltså som regel kostnadsfri, men utvecklaren tillhandahåller sällan någon support-avdelning om systemet krånglar. Vanligtvis upprättas dock wikis och diskussionsforum där vanliga och ovanliga problem oftast kan lösas snabbt, tack vare det stora antalet användare.

Vid sidan av de största proprietära systemen torde system baserade på öppen källkod vara de som utvecklas i snabbast takt, eftersom utvecklingen är användardriven. Trots detta verkar det som att kanske främst avsaknaden av traditionell support avskräcker något. I Sverige finns dock flera exempel på både skolor och företag som använder system baserade på öppen källkod. Mittuniversitetet använder exempelvis sedan ett par år tillbaka Moodle, vilken sett till antalet användare runt om i världen räknas som den största lärplattformen både bland öppna och

9 Guribye, 2005, s. 191.

10 Ibid., s. 16ff.

11 Wikipedia, *Web 2.0*, [https://en.wikipedia.org/wiki/Web_2.0], hämtad 2014-05-17

12 Ung. privatägd.

proprietära system.¹³

Oavsett om en skola har köpt in en lärplattform, eller använder sig av en plattform baserad på öppen källkod, är det inte säkert att den används. Även om den är implementerad i verksamhetens övriga IT-miljö är det inte säkert att den i tillräckligt hög grad *möjliggör samarbete*. Paulsson menar exempelvis att de lärplattformar som många skolor använder "saknar flera av de egenskaper som behövs för att möta de behov av anpassningsbarhet, flexibilitet och öppenhet som är centrala för att skapa den pedagogiska nytta som lärare och elever bör kunna förvänta sig av sin IT-miljö."¹⁴ Paulsson hävdar att dessa begränsningar snarast ligger i en färdigutvecklad produkts natur. Han förespråkar i stället att man satsar på att utveckla goda utbildningsinfrastrukturer.¹⁵

Anledningen till att lärare inte använder lärplattformen, trots att den är tillgänglig kan dock ha flera skäl. En studie genomförd vid Chalmers, av Garrote m.fl., för några år sedan byggde på hypotesen att sådana anledningar kunde vara att lärarna oroade sig för att lärplattformen skulle vara för komplex att förstå eller skulle ha oönskade effekter på undervisningen. Resultatet av de intervjuer som genomfördes med lärare visade dock att det snarare berodde på att lärare uppfattade att ansträngningen för att lära sig systemet inte motsvarade vinsten av att använda det. Slutsatsen som forskarna drar är därför att det viktigaste för en skola att satsa på är personal med uppgift att stödja och hjälpa användarna att lösa de problem som uppstår.¹⁶

En vanligt förekommande uppfattning hos de lärare som jag har mött, såväl på universitet som ute på gymnasieskolor, är tvärtom att den lärplattform som man använder är krånglig att använda och svår att hitta i. Om detta beror på bristande utbildning, eller systemet som sådant är svårt att svara på. Följden av dessa upplevda svårigheter är dock att många lärare därför i stället använder andra, externa system för digital kommunikation och dokumentdelning med sina elever. Vanligtvis sker kommunikation via Facebook, och dokument delas via exempelvis Google Drive, som är en så kallad molntjänst.¹⁷ Företaget Google, som är en av de största aktörerna inom internettjänster idag, tillhandahåller flera av de funktioner som efterfrågas av en lärplattform. Dessutom erbjuder de sina tjänster gratis, vilket har lett till att många ser Google Apps som ett självklart val av lärplattform.¹⁸

Det finns dock vissa problem med att använda externa system i undervisningen. Framst rör dessa hur man skall hantera personuppgifter och elevtexter. Användaravtalet som man automatiskt accepterar genom att ta del av Google:s utbud av tjänster innehåller bland annat formuleringar som fråntar användaren äganderätten till det material som publiceras.¹⁹ Dessutom innebär det faktum att elevers material ägs och lagras av ett företag att skolor inte kan ansvara för att sekretess och liknande upprätthålls. Företagets storlek innebär dock nästan obegränsade resurser till utveckling och felsökning, vilket det är svårt för mindre aktörer som utvecklar traditionella lärplattformar att konkurrera med.

13 Moodle har enligt egen statistik drygt 71 miljoner registrerade användare i världen, Moodle, *Moodle Statistics*, [<https://moodle.org/stats/>], hämtad 2014-05-20.

14 Paulsson, Fredrik, *Digitala läresurser, lärplattformar och koppling till styrdokumentet*, 2009, s. 1f.

15 Ibid., s. 4.

16 Garrote Jurado, Ramon, Pettersson, Tomas & Christie, Michael, *Lärares attityder till användningen av lärplattformar i högre utbildning*, 2007, s. 20.

17 "Molnet" betecknar ett lagringsutrymme som nås via internet.

18 Google Apps for Education är en svit av tjänster för utbildning som tillhandahålls av Google.

19 Google, *Sekretess och användarvillkor*, [http://www.google.com/intl/sv_se/policies/terms/regional.html], hämtad 2014-05-16.

För att kunna använda sig av en extern molntjänst, krävs att skolan tecknar ett särskilt personuppgiftsbiträdesavtal med leverantören, som garanterar att personuppgiftslagen (PuL) följs. Stora företag som Google har dock visat sig måttligt intresserade av att teckna separata avtal med olika skolenheter, och hänvisar i stället till sitt standardavtal, vilket datainspektionen inte anser lever upp till PuL:s krav. Trots detta har flera kommuner och skolor valt att använda Google Apps.²⁰

Det kan tyckas svårt att överblicka vad som egentligen avses när man talar om en lärplattform. För att sammanfatta kan man säga att det kan röra sig om ett system som integreras i och isoleras till den interna verksamheten, en extern tjänst där användarna själva väljer vem de vill dela innehållet med, inom eller utom verksamheten, eller en hybrid mellan dem båda. Gemensamt för dem alla är att de är system för undervisning, kommunikation, bedömning, resultatrapportering, närvaroregistrering med mera, som nås via internet eller lokala nätverk. Vilken balans som råder mellan de olika delarna kan variera, och även vilken funktionalitet som användare kräver.

Sammanfattningsvis kan man säga att det finns gott om internationell forskning om lärplattformar och angränsande ämnen. De senaste åren har även en del svenska forskningsresultat publicerats, både från undersökningar om IT-användande generellt, och mer specifikt om lärplattformar. Syftet med ovanstående genomgång är dock främst att ge en översiktlig bild, dels av vad begreppet lärplattform innefattar, och dels av några olika tendenser i utvecklingen. Av denna anledning väljer jag att inte inkludera ytterligare forskning om detta.

3.2 Skolutveckling

Inom forskningen verkar skolutvecklingsperspektivet inte ha applicerats i någon utsträckning på införandet av nya lärplattformar. Lärplattformen ingår i sådana fall i en bredare studie om exempelvis satsningar på en-till-en.

Även om lärare och rektorer troligtvis i alla tider har försökt att utveckla sin skolverksamhet var det först i och med decentraliseringen av skolan på 1980- och 1990-talen som mer organiserade projekt för skolutveckling började genomföras. När kommunerna 1991 övertog både ansvaret för hur skolans verksamhet skulle bedrivas och arbetsgivaransvaret för lärarna, förändrades också innehållet i läroplanerna. Från att tidigare ha dikterat hur undervisningen skulle gå till innehöll de nya läroplanerna endast vilka mål som verksamheten skulle uppfylla, och lämnade det fritt för kommuner och skolor att själva avgöra hur dessa mål skulle nås.²¹

Från statligt håll avsattes dock stora ekonomiska medel, som skolor kunde ansöka om för att använda till skolutvecklingsprojekt. Tanken med satsningarna var att utvecklingsarbetet skulle grundas i ett behov som skolorna själva identifierade, vilket skulle ge utvecklingsprojekten ett tydligt bottom-up-perspektiv. Staten bestämde dock vilka områden som ansågs viktiga att prioritera, vilket gjorde att dessa ambitioner till viss del underminerades.²²

Samtidigt som friskolereformen genomfördes 1992, infördes det fria skolvalet, vilket gav vårdnadshavare möjlighet att fritt välja vilken skola som deras barn skulle placeras i. Detta medförde att

20 Verdicchio, Michael, Larsson, Erika, Olsson Äärlaht, Maria, *Hälften använder olaglig molntjänst i skolan*, [<http://www.svt.se/nyheter/regionalt/vastnytt/halften-anvander-olaglig-tjanst-i-skolan>] Hämtad 140610.

21 Folkesson, Lena, et al. *Perspektiv på skolutveckling*, 2004, s. 27.

22 *Ibid.*, s. 38f.

debatten om skolutveckling lyftes till det offentliga planet. Det fria skolvalet innebar även att skolor för första gången tvingades konkurrera med andra skolor om eleverna.

Sammantaget har ovan nämnda faktorer medfört att en mängd skolutvecklingsprojekt har initierats sedan 1990-talet och framåt. Många lärare ger uttryck för att detta har lett till en förändringströtthet hos dem. När förändringar skall genomföras i skolan är det därför av yttersta vikt att personalen är delaktig i och kan påverka genomförandet.

Man brukar tala om att skolutveckling sker i fyra faser. Dessa är i tur och ordning *initieringsfasen*, vilken syftar till att skapa en förståelse för vad förändringen kommer att innebära för dem som påverkas av den, *implementeringsfasen*, som är den fas av förändringen då det nya arbetssättet tas i bruk, *institutionaliseringsfasen*, som betecknar tiden då det nya arbetssättet har inkorporerats i verksamheten, samt *spridningsfasen*, vilken avser den del av utvecklingsarbetet som består av att sprida goda insikter från arbetet till andra delar av organisationen, eller andra skolor.²³

Utvärderingar av skolutvecklingsarbeten brukar framhålla att den viktigaste faktorn för dessa skall lyckas är att de förankras hos personalen. Detta sker med fördel tidigt, i initieringsfasen. Eftersom denna fas ofta pågår under lång tid menar Folkesson et al. dock att förankring "kräver ständig, regelbunden kommunikation".²⁴ Annars är risken att projektet inte längre är förankrat hos personalen när man väl skall övergå till implementeringsfasen.

När Falkenbergs kommun 2007 började genomföra en stor satsning på en-till-en, anlidade man en extern forskare för att utvärdera hur satsningen genomfördes. Martin Tallvid, doktorand vid IT-universitetet i Göteborg, fick uppdraget att följa projektet under de tre år som det pågick, och har publicerat tre delrapporter om projektets utfall. Den tredje och sista sammanfattar de två första och utvärderar i vilken grad satsningen har lyckats att leva upp till de mål som formulerades inför genomförandet. Tallvid konstaterar att satsningen nästan uteslutande varit lyckad, och i rapporten presenterar han vilka faktorer som har identifierats som avgörande för projektets goda utfall.²⁵

De fyra faktorer som Tallvid menar var avgörande för att satsningen på en-till-en i Falkenbergs kommun skulle bli en framgång är *förankringen*, *förvaltningen*, *friheten* och *fortbildningen*. I Falkenberg förankrades projektet tidigt hos politikerna, genom att Barn- och utbildningsnämnden informerades om projektets grundtankar. Nämnden var även inblandad i förarbetet, bland annat genom att skicka med representanter på den studieresa till Maine i USA som inledningsvis företogs. Denna breda politiska förankring var viktig främst av två skäl. Dels medförde den att politiker uttalade sitt stöd för projektet, då det utsattes för kritik utifrån, och dels medförde den att projektet tilläts fortskrida trots eventuella maktskiften i kommunen. Detta menar Tallvid säkrade att projektet kunde bedrivas långsiktigt, samt gjorde att projektledningen kunde känna sig trygg i sitt uppdrag.²⁶

"Förvaltningen" syftar på Falkenbergs Barn- och utbildningsförvaltning, vilken både står som initiativtagare till, och pådrivande aktör i en-till-en-satsningen. Även rektorerna räknas till förvaltningens tjänstemän. Tallvid tycker sig se en röd tråd i förvaltningens IT-verksamhet från början av 2000-talet och framåt. Från att ha satsat på en gemensam lärplattform för kommunens

23 Miles, Matthew B. & Ekholm, Mats (red.), *Lasting school improvement: exploring the process of institutionalization*, 1987. Refererad i Tallvid, Martin, 2010, s. 6.

24 Folkesson, et al., 2004, s. 135.

25 Tallvid, Martin, *En-till-en: Falkenbergs väg till framtiden? : utvärdering av projektet En-till-en i två grundskolor i Falkenbergs kommun : delrapport 3*, 2010.

26 Ibid., s. 59.

skolor, och att anställa särskilda IT-pedagoger för att utveckla IT-användandet i undervisningen, övergår man till att bygga ut tekniska områden som bredband och att tilldela alla lärare varsin personaldator. Den naturliga följden av denna strategi, blev enligt Tallvid att även förse varje elev med varsin dator.²⁷

I utvärderingen av projektets första del framkom behovet av att lärarna fortlöpande fick fortbildning, vilket föranledde att förvaltningen inledde en satsning på detta område. Enligt Tallvid kännetecknas förvaltningens arbete dels av "tydliga pedagogiska intentioner" och dels av en lyhördhet för lärarnas synpunkter. Tallvid framhåller även rektorernas tydliga ledarroll som avgörande för att skolutvecklingen kunde ske på verksamhetsnivå i stället för på individnivå.²⁸

Den tredje faktorn, som Tallvid benämner "friheten", åsyftar Falkenbergs kommuns beslut att låta lärare och elever åtnjuta en stor frihet i handhavandet av sina datorer. Denna frihet garanteras dels av kommunens satsningar på teknisk utbyggnad; ambitionen är att tekniken inte skall utgöra några hinder för undervisningen. Dels garanteras den av kommunens något kontroversiella beslut att inte begränsa användningen av datorerna med några spärrar, inloggningar eller filter. Detta möjliggör att såväl elever som lärare kan uppdatera sina system, installera program och liknande, men ökar också risken för yttre angrepp och missbruk av tekniken. Tallvid menar att denna frihet från tekniska begränsningar har inneburit att projektet har kunnat fortskrida mer friktionsfritt än vad det hade gjort om man hade valt att göra inskränkningar av denna frihet.²⁹

Slutligen, menar Tallvid, är fortbildningen en avgörande faktor för om satsningen på skolutveckling skall överleva projektiden. I Falkenbergs kommun har man därför genomfört en satsning på fortbildning av lärarna. Denna har givit lärarna möjlighet att utbyta erfarenheter, diskutera och analysera hur man arbetar med datorerna. Kommunens satsning på att anställa IT-pedagoger har enligt Tallvid också visat sig framgångsrik. Bland annat ger dessa pedagoger lärare möjlighet till att lära sig exempelvis hur man integrerar ljud och bild i en presentation, vad Tallvid beskriver som den "vardagliga fortbildningen".³⁰

Även om denna uppsats inte fokuserar samma skolutvecklingsprojekt som Tallvids rapport behandlar, har de flera beröringspunkter. För det första innebär båda projekten stora förändringar av lärarnas arbetssätt. Båda projekten syftar till att utveckla lärarnas användning av IT i undervisningen, samt i sina övriga arbetsuppgifter. För det andra kan även det skolutvecklingsprojekt som här behandlas sägas innehålla en satsning på en-till-en. Även om en sådan satsning redan har genomförts, och alla elever och lärare har var sitt digitalt lärverktyg, krävs också att man utvecklar en gemensam förståelse av IT-användande, och gemensamma arbetssätt för att projektet i realiteten skall nå implementeringsfasen. Införandet av en ny lärplattform ser jag som ett försök att göra just detta.

Tallvids rapport ger bilden av en framgångsrik satsning, där politiker, tjänstemän, lärare och elever samarbetar och tillsammans förverkligar projektets ambitioner. Rapporten ger, som redogjorts för ovan, tydliga exempel på faktorer som krävs för att skolutvecklingsprojekt av denna karaktär skall lyckas. Såväl vid satsningar på en-till-en-datorer som vid satsningar på att byta lärplattform, är det dock också nödvändigt att produkten man upphandlar motsvarar verksamhetens krav. Oavsett hur

27 Tallvid, 2010, s. 60.

28 Ibid., s. 61.

29 Ibid., s. 63.

30 Ibid., s. 65.

väl projektet förankras, hur goda politiska ambitioner som finns och hur mycket resurser som avsätts till fortbildning och liknande, kommer man inte ifrån att det också krävs att man satsar på rätt system, vare sig satsningen gäller hård- eller mjukvara.

Jonas Söderström titulerar sig informationsarkitekt, och har undersökt hur dåliga digitala system påverkar vår arbetsmiljö. Han konstaterar att stressen i arbetslivet, sedan mitten av 1990-talet, har ökat markant, med såväl psykisk som fysisk ohälsa till följd och drar slutsatsen att det beror på den ökade datoriseringen av arbetsplatser. Han ger en lång rad exempel på digitala system som inneburit svåra prövningar för såväl användare som kunder och urskiljer åtta huvudorsaker till varför datoriseringen har ökat stressen i arbetslivet.³¹

Många lärare kan nog känna igen sin arbetssituation i flera av punkterna nedan. Som tidigare nämnts upplever många lärare en viss förändringströtthet, efter de senaste åren av utvecklingsprojekt som avlöser varandra. När nya förändringar i arbetet genomförs är det därför extra viktigt att den upplevda nyttan av förändringarna motsvarar ansträngningen att genomföra dem.

-
1. Antalet datasystem som vi använder i arbetet har exploderat. De är ofta påtagligt olika, och vi använder dem ofta oregelbundet. De är därför svåra att lära.
 2. De används i hög grad för uppgifter som ligger utanför det som vi uppfattar som vårt egentliga arbete - utanför vår egentliga yrkeskompetens. Nyttan av dem är inte alltid uppenbar för oss själva.
 3. De innebär en styrning av arbetet in i mycket små detaljer, och tar bort möjligheten till flexibilitet. De ger också möjligheten till övervakning av oss.
 4. De införs i ett allt snabbare tempo.
 5. De är ofta dåligt utformade, med svårtolkade skärmbilder, bristande pedagogik i hur informationen presenteras, och dålig överblick.
 6. De kräver nya arbetsinsatser för sin egen administration och sitt underhåll.
 7. Utbildning i de nya systemen är ofta bristfällig. Införandeprocessen kan vara dålig: de förväntade positiva effekterna överbetonas, och naturliga övergångssvårigheter negligeras.
 8. Ledning och leverantörer lägger gärna skulden på användarna, när systemen inte ger de effekter man hoppats.

Figur 1. Summering av orsaker till stress på grund av ökad datorisering enligt Söderström³²

Söderström menar att användarna är mycket snabba att skapa sig en uppfattning om ett nytt datasystem, och menar att detta första intryck ofta varar. Avgörande vid den första bedömningen är enligt Söderström hur pass väl systemet lever upp till användarnas förväntningar på det. Dessa förväntningar är enligt honom dessvärre oftast för högt ställda, på grund av leverantörens löften om

31 Söderström, Jonas, *Jävla skitsystem! : hur en usel digital arbetsmiljö stressar oss på jobbet - och hur vi kan ta tillbaka kontrollen*, 2010, s. 16ff.

32 *Ibid.*, s. 100f.

att arbetet kommer att gå "enklare, snabbare och bättre."³³ Eftersom de erfarenheter som lärarna bär med sig från tidigare projekt, både lyckade och mindre lyckade, förstås bidrar till vilka förväntningar de har på det nya systemet, påverkar de även hur stor acceptans som finns för vad Söderström ovan beskriver som naturliga övergångssvårigheter.³⁴

I säljande formuleringar bortses från den period som krävs för att lära sig systemet, vilken ofta i stället karaktäriseras av en minskad effektivitet. För att löftena om ett effektivare arbetssätt i och med det nya systemet skall kunna infrias, krävs därför enligt Söderström att användarna ges tillräcklig utbildning i systemet *innan* det implementeras.³⁵

3.3 Teoretiska utgångspunkter

För att sammanfatta ovanstående kapitel kan sägas att de avgörande faktorerna för att ett skol-utvecklingsprojekt av den art som ett byte av lärplattform innebär skall vara framgångsrikt är följande:

-
1. En bred förankring av satsningen före genomförandet, och i nära anslutning till implementeringsfasen.
 2. Tillräcklig utbildning av lärarna inför, och fortlöpande fortbildning efter implementeringen.
 3. Ett tydligt ledarskap från rektorernas sida, så att utvecklingen sker på verksamhetsnivå i stället för individnivå.
 4. Frihet, så långt det är möjligt, från tekniska begränsningar.
 5. En produkt som lever upp till verksamhetens krav på såväl funktionalitet som användbarhet.

Figur 2. Sammanfattning: Avgörande faktorer för att bytet av lärplattform skall bli framgångsrikt

4. Metod

För att besvara dessa frågor har jag valt att genomföra en fallstudie. Eftersom syftet med uppsatsen är att *fördjupa* kunskapen om hur lärplattformar implementeras och används i skolverksamheten, är det fördelaktigt att använda en metod för närstudie av ett skeende, snarare än en bredare jämförande studie. Sharan B. Merriam, som har gjort en sammanställning av vad fallstudier som forskningsmetod innebär, menar att upphovet till en stor del av den pedagogiska forskningen är att ett problem i den egna praktiken identifieras och att en fallstudie ofta är "den bästa metoden för att tackla de problem där man måste ha förståelse innan man kan förbättra praktiken."³⁶

I en fallstudie fokuserar forskaren ett avgränsat fall: "[E]n viss situation, händelse, företeelse eller person."³⁷ Genom att noggrant beskriva detta fall, utifrån begrepp hämtade ur dess kontext och egen

33 Söderström, 2010, s. 91.

34 Ibid., s. 90f.

35 Ibid., s. 88f.

36 Merriam, Sharan B., *Fallstudien som forskningsmetod*, 1994, s. 10.

37 Ibid., s. 25.

förförståelse, kan forskaren bidra till ökad förståelse i fallet.³⁸

4.1 Materialinsamling

Resultatet av en fallstudie karaktäriseras av en *tät beskrivning* av det studerade fallet. Fallet bör studeras ur så många aspekter som möjligt, med hjälp av olika typer av källor.³⁹ I min studie har jag valt att använda mig av intervjuer för att kunna beskriva skeendet att byta lärplattform. Fler studerade källtyper hade möjligen givit en rikare bild av skeendet, men avgränsningar var nödvändiga av utrymmesskäl. Avsikten var att även inkludera vissa dokument, men då dessa inte blev offentliggjorda under arbetets gång valde jag att låta dem utgå.

För att samla in material har jag valt att använda mig av *delvis strukturerade, kvalitativa samtalsintervjuer*. Till skillnad från *strukturerade* intervjuer, vilka i mångt och mycket liknar en muntlig enkätundersökning, ger dessa utrymme för att oväntad information delges forskaren. Den delvisa struktur som finns medger dock att forskaren även delges "[...] viss information från alla respondenter."⁴⁰

Valet att använda intervjuer för att samla in material tedde sig tämligen självklart, då det är en bra metod just för att komma åt respondenters uppfattningar. Eftersom jag inte kände till något särskilt om hur processen för att genomföra bytet av lärplattform på skolan hade gått till var det även ett bra sätt att undersöka detta. Jag ställde i princip samma huvudfrågor till alla respondenter, men givetvis genererade deras svar olika följdfrågor.

De svar man får vid intervjuer är alltid subjektiva. Eftersom subjektivitet är önskvärt i denna undersökning innebär det dock inget problem, tvärtom. I intervjusituationen är det lätt att man som forskare påverkar respondenten i ena eller andra riktningen. Detta gör att det är extra viktigt att man är medveten om sitt beteende och kontexten i stort. Jag ansträngde mig för att med samtliga respondenter bestämma när och var intervjun skulle ske i god tid, för att undvika att de kände sig stressade eller obekväma. Av samma skäl strävade jag även efter att avtala tid och plats vid personliga möten, i stället för att göra det via exempelvis e-post. Såväl vid min första förfrågan, som vid inledningen av varje intervju var jag noga med att informera respondenterna om syftet med intervjun och undersökningen. Intervjusituationerna upplevdes av mig som avspända.

De främsta källkritiska invändningarna mot intervjuer som metod handlar om att de är subjektiva samt att människohjärnan har en tendens att välja vad den minns och inte. Detta gör att även minnet kan sägas vara subjektivt färgat. Detta utgör som sagt inget problem när jag behandlar de intervjuade som respondenter. De fåtal tillfällen då de behandlas som informanter får dock ses i ljuset av ovanstående källkritik. Även om jag inte har några skäl att misstänka det så föreligger risk för såväl minnesfel som rena felsägningar.

Nedan följer intervjuguiden i sin helhet. Vissa frågor anpassades efter om jag behandlade den intervjuade som respondent eller informant. Dessutom anpassades frågeställningarna efter hur samtalet fortlöpte, vilket gör att intervjuguiden främst skall ses som ett samtalsunderlag för mig som forskare.

38 Merriam, 1994, s. 27.

39 Ibid., s. 26.

40 Ibid., s. 88.

Intervjuguiden inleds med några frågor som avser ge upplysningar om respondenternas uppfattning av vad en lärplattform är och bör vara. Detta kan sägas ha två syften. För det första ger det mig nödvändig information om vad det egentligen är respondenten uttalar sig om i intervjun, och för det andra ger det mig möjlighet att upplysa respondenten om hur jag definierar begreppet lärplattform. Dessa frågor kan således anses säkerställa att intervjun behandlar de ämnen som är av intresse för denna undersökning.

Det andra temat i intervjuguiden innehåller frågor som förväntas utveckla förståelsen av respondenternas uppfattningar om vad en lärplattform är och bör vara. Dessa låter respondenterna jämföra den lärplattform som skolan använder idag, med de förväntningar som de har på den kommande lärplattformen. Frågorna om de båda lärplattformarna är avsiktligt separerade från varandra, för att underlätta för respondenterna att göra en saklig jämförelse av dem.

Intervjun avslutas med några frågor som avser ge inblick i dels hur processen hittills faktiskt har gått till, och dels hur respondenterna upplever att den har gått till. Det är främst vid dessa frågor som jag i vissa fall växlar mellan informant- och respondentperspektiv enligt nedanstående redogörelse. Eftersom bytet i skrivande stund ännu inte är genomfört, kan den sista frågan även ur ett informantperspektiv endast ge svar på hur det *är tänkt* att genomföras. Eftersom jag intresserar mig för hur själva implementeringen är tänkt att gå till finns i tema 3 en fråga (1a) som rör om den nuvarande lärplattformen hade kunnat återintroduceras. Denna fråga är tänkt att ge svar på vilket värde respondenterna sätter på introduktionen av och utbildningen i lärplattformen.

Anledningen till att jag har valt ett tematiskt upplägg av intervjun är dels för att tydliggöra för respondenterna vad det är jag är ute efter, och dels för att underlätta den senare analysen av intervjuerna. I resultatdelen kommer intervjuerna att sammanfattas var för sig, utifrån nedanstående intervjuguide. I det avslutande kapitlet jämförs sedan de olika representanternas uppfattningar och analyseras med hjälp av teorier om skolutveckling.

Intervjuguide

Tema 1: Uppfattningar om lärplattformar generellt

1. Definiera "lärplattform"!
2. Vilken funktion anser du att en lärplattform kan fylla?
 - 2a. Anser du att en lärplattform skall komplettera eller ersätta icke-datorbaserade undervisningsformer eller administrativa uppgifter?
 - 2b. Anser du att en lärplattform skall tillföra några nya undervisningsformer eller administrativa uppgifter?

Tema 2: Jämförelse mellan nuvarande och kommande lärplattform

1. Vilka synpunkter, såväl positiva som negativa,
 - 1a. har *du* på er nuvarande lärplattform?
 - 1b. upplever du att *lärarna* har på er nuvarande lärplattform?
2. Vilka önskemål om funktionalitet och användargränssnitt
 - 2a. har *du* på den nya lärplattformen?
 - 2b. upplever du att *lärarna* har på den nya lärplattformen?

Tema 3: Processen för genomförande av byte av lärplattform

1. Vilken uppfattning har du om varför skolan nu byter lärplattform?
 - 1a. Hade den nuvarande lärplattformen kunnat återintroducerats, och därmed kunnat användas i stället för att byta?
2. Vilken uppfattning har du om hur arbetet med att välja en ny lärplattform har gått till?
3. Hur anser du att den nya lärplattformen bör introduceras och implementeras i verksamheten?

Figur 3. Intervjuguide

4.2 Reliabilitet, validitet och etik

Fallstudiens främsta syfte är inte att bevisa eller vederlägga en hypotes, utan snarare att bidra till att öka insikten i det skeende som fallet är ett exempel på.⁴¹ Fallstudien är således i hög grad kumulativ till sin art, och närmast kräver ytterligare forskning för att kunna användas till att dra några generella slutsatser. Det har dock diskuterats om målet med kvalitativ forskning verkligen är att dra generella slutsatser. Merriam menar att "[m]an väljer fallstudiemetoden för att man vill gå på djupet med en bestämd situation, person eller händelse, inte för att ta reda på något som gäller generellt för många eller alla undersökningsenheter."⁴²

Ett sätt att stärka generaliserbarheten av en fallstudie är att jämföra den med liknande fall.⁴³ Av den

41 Merriam, 1994, s. 19.

42 Ibid., s. 184.

43 Ibid., s. 185.

anledningen jämförs resultatet av min studie med teorier om skolutveckling som hämtas från Tallvids utvärdering av genomförandet av en-till-en i Falkenbergs kommun⁴⁴, samt Söderbergs teorier om implementering av digitala system.⁴⁵

Ett annat sätt att stärka generaliserbarheten, eller den *yttre validiteten* är att uppnå en hög *inre validitet*. Enligt Merriam ligger en hög inre validitet i fallstudiens natur, eftersom den är verklighetsnära och inte bygger på en konstlad kontext.⁴⁶ För att en fallstudie skall erhålla en inre validitet är det dock viktigt att forskaren utförligt både beskriver kontexten, och återger sina resultat.⁴⁷ Detta har jag strävat efter, och jag anser att jag lyckats utifrån denna uppsats omfattning.

Även hur man ser på reliabiliteten i en fallstudie skiljer sig från mer traditionell forskning. Merriam menar att "[r]eliabiliteten är ett problematiskt begrepp inom samhällsforskningen, eftersom människans beteende inte är statistiskt utan föränderligt."⁴⁸ Därför kan, enligt Merriam, en fallstudie som upprepas ge andra resultat än den första, utan att detta innebär att resultatet av den första är ogiltigt.⁴⁹ Avgörande för att en fallstudie skall kunna diskuteras i termer av reliabilitet blir därför att forskaren stärker den inre validiteten.⁵⁰ Detta anser jag som sagt att jag har lyckats med.

I all forskning är det viktigt att fundera över frågor som rör etik. Eftersom man i en fallstudie studerar något på djupet innebär det att man även kommer nära de personer som är en del av fallet. Även i resultatet kommer dessa personer att skildras närgånget, vilket ställer krav på etiska reflektioner av forskaren. I min undersökning har jag valt att använda intervjuer. Inför intervjuerna var jag noggrann att informera respondenterna om syftet. Dessutom gav jag dem möjlighet att själva välja tid och plats för intervjutillfället. Jag frågade också respondenterna om de ville att något skulle utelämnas, och beskrev med jämna mellanrum min tolkning av deras svar för att undvika misstolkningar.

I resultatdelen har jag valt att benämna respondenterna enbart med titel, för att undvika att deras identitet röjs. Resultatet av intervjuerna är dock noggrant återgivet, och tillsammans med informationen som ges om skolan är det tyvärr inte omöjligt att någon kan lista ut vilka respondenterna är. Samtliga respondenter avsåg sig dock efter intervjuerna krav på anonymitet, varför detta kanske är av mindre betydelse.

5. Material

Efter att syftet och metoden avgjorts valdes en skola ut som lämplig att studera. Urvalet baserades dels på praktiska skäl, som geografisk närhet till mig, och dels på det faktum att skolan är i stånd att byta lärplattform.

Skolan är belägen i Västra Götalands län, några mil utanför Göteborg. Det är en stor, kommunal

44 Tallvid, 2010.

45 Söderström, 2010.

46 Merriam, 1994, s. 177ff.

47 Ibid., s. 178.

48 Ibid., s. 180.

49 Ibid., s. 182.

50 Guba, Egon G. & Lincoln, Yvonna S., *Effective evaluation*, Jossey-Bass, San Francisco, 1981. Refererad i Merriam, 1994, s. 181.

gymnasieskola med drygt 1000 elever totalt. Skolan har genomfört en satsning på en-till-en-datorer, och samtliga elever och lärare har sedan höstterminen 2013 en egen bärbar dator.⁵¹ I stort sett alla undervisningssalar innehåller projektor och ljudanläggning, vilka utan problem kan användas tillsammans med datorerna. Skolans nuvarande system för närvaroregistrering och administrativt arbete nås via en internetinloggning, och innehåller även funktioner för kommunikation och dokumentdelning. Alla elever och lärare, samt de vårdnadshavare som önskar har åtkomst till detta system.

Det är i skrivande stund inte klart vilken lärplattform som skolan kommer att byta till, men det förväntas vara avgjort innan terminens slut (VT14). Då återstår att introducera plattformen för användarna, samt att implementera den i verksamheten.

De respondenter som jag har genomfört intervjuer med är den aktuella skolans gymnasiechef, som representant för skolledningen, och IKT-samordnare, som representant för teknikerna. De lärare som jag har intervjuat är dels en förstelärare med uppdrag att utveckla användandet av IT på skolan, genom att leda en IT-grupp, dels en lärare som använder digitala verktyg i stor utsträckning, och dels en lärare som använder digitala verktyg i liten utsträckning. Valet av personer att intervjuas skedde främst utifrån rekommendationer från andra lärare, baserade på mina önskemål. I något fall uppstod intresse från min sida att genomföra en intervju med en lärare efter att jag fört ett informellt samtal om ämnet med personen i fråga.

Gymnasiechefen är en kvinna i 50-60-årsåldern. Hon har endast arbetat som gymnasiechef på skolan något år, men har tidigare haft andra, liknande befattningar i andra kommuner. Hennes kontor är förlagt till skolan i fråga, intill rektorernas arbetsrum. Detta torde innebära att hon har bättre möjligheter till inblick i skolans verksamhet än om hennes kontor hade varit förlagt till exempelvis rådhuset, vilket är fallet i somliga kommuner. Det faktum att hon har arbetat på den aktuella skolan så pass kort tid begränsar dock denna inblick.

IKT-samordnaren är en kvinna i 30-40-årsåldern. Hon har tidigare arbetat som lärare, vilket antagligen påverkar hur hon ser på kombinationen teknik och lärande. Den gängse uppfattningen om tekniker är annars att deras främsta intresse är tekniken, och att de ibland glömmer bort det pedagogiska perspektivet.

Försteläraren är en ca 30 år gammal man, som har arbetat ett par år på skolan. Sedan början av vårterminen 2014 kan han titulera sig förstelärare. Skolan har beslutat att ge varje förstelärare i uppdrag att leda en utvecklingsgrupp, och vilket område som skall behandlas i dessa grupper baseras på förstelärarnas önskemål. Utöver IT-gruppen som denna lärare leder finns bland annat grupper för internationalisering och formativ bedömning.

Den lärare som bedöms använda digitala verktyg i stor utsträckning är ca 25 år gammal, och har arbetat ett par år på skolan. De ämnen han undervisar i är samhällskunskap och engelska. Hans namn nämns av såväl kollegor som skolchef när vi diskuterar vilka lärare som aktivt använder digitala verktyg.

Den lärare som bedöms använda digitala verktyg i liten utsträckning är ca 40 år gammal, och är den som har arbetat längst på skolan av de intervjuade, i ca 10 år. Han undervisar i ämnena matematik och religion. Valet av denna respondent baseras på rekommendationer från hans kollegor. Det bör

51 I vissa klasser har man på försök låtit några elever ha en läsplatta i stället för en bärbar dator.

tilläggas att även denna respondent ändå använder digitala verktyg i viss utsträckning.

Samtliga intervjuer genomfördes i isolerade miljöer, som respondenternas arbetsrum, eller lediga grupprum. Dessa valdes av respondenterna själva. Intervjuerna tog mellan 25 och 50 minuter i anspråk och jag genomförde samtidigt en ljudupptagning, för senare transkription.

Jag behandlar de intervjuade främst som respondenter, eftersom det som i denna uppsats främst är av intresse är vilka uppfattningar de tillfrågade representanterna har om ämnet. I vissa fall behandlas de även som informanter. Detta gäller dock endast vid de frågor som personerna kan antas besitta faktakunskaper om. Exempelvis anser jag att IKT-samordnaren är tillförlitlig som källa till svaret på hur arbetet med att ta fram underlag till skolans kravspecifikation för den nya lärplattformen har gått till, då det de facto är denna person som utfört det. Däremot behandlar jag lärarna som respondenter då de besvarar samma fråga om hur arbetet har gått till.

6. Resultat

Detta består av sammanfattningar av de olika intervjuerna. Dessa inleds med en kortfattad beskrivning av intervjusituationen. För att öka läsbarheten har intervjuguidens frågor inkluderats i varje sammanfattning.

6.1 Gymnasiechefen

Intervjun med gymnasiechefen genomfördes den 17 april 2014 på hennes kontor, beläget på skolan. Intervjun tog ca 25 minuter i anspråk.

Tema 1: Uppfattningar om lärplattformar generellt

1. Definiera "lärplattform"!

Gymnasiechefen menar att en lärplattform skall ge möjlighet att sköta administrativa uppgifter, och ge möjlighet till kommunikation "[...] med eleverna om vardagliga saker, ut och in och löpande."⁵² Vad som avses med detta är något oklart, men jag tolkar det som att kommunikationen skall kunna ske i flera riktningar, det vill säga lärare-elev, elev-elev eller lärare-lärare. Möjligen avser hon med "löpande" såväl indirekt som direkt kommunikation, men detta preciseras inte under intervjun.

Det pedagogiska syftet med lärplattformen, är inledningsvis även det något oklart. Respondenten uttrycker att lärplattformen skall ge möjlighet för eleven att "[...] hela tiden [ha] lärandet på gång, inte bara precis rutan på schemat utan det ska liksom hända hela tiden."⁵³ Lite senare i intervjun utvecklas dock detta resonemang.

"Det ska inte spela någon roll om man råkar blir förkyld vara hemma för man ska kunna gå in där och titta det här gör dom idag och det här jobbar dom med. I den bästa av världar är folk online under lektionerna och man kan va med och diskutera kanske och kommentera inlägg och så där. Läraren kanske har spelat in genomgången innan. Men det är ju en bit dit men man kan hoppas att nåt litet lärarlag börjar på så så får man se vilka fördelar det har."⁵⁴

52 Intervju 1: *Gymnasiechefen*, 2014-04-17.

53 Ibid.

54 Ibid.

Eleverna skall alltså, enligt gymnasiechefen, "i den bästa av världar" även delta på lektionerna om de är sjuka. Jag tolkar hennes svar som att det främsta pedagogiska syftet med en lärplattform är att utgöra en slags samlingsplats för all undervisning, samt att möjliggöra studier hemifrån vid exempelvis sjukdom. Tilläggas bör att respondenten inte anser sig vara särskilt insatt i ämnet.

2a. Anser du att en lärplattform skall komplettera eller ersätta icke-datorbaserade undervisningsformer eller administrativa uppgifter?

Det svar som ges på denna fråga, behandlar enbart uppgifter av administrativ art. Respondenten menar att det är av högsta prioritet att man "kommer ifrån [...] pappershanteringen"⁵⁵, som hon menar är omodern, och bland annat gör det svårt för lärare att hålla sig uppdaterade.

"Där känns ju som vi verkligen inte är med. Och så kommer det ju va mycket lättare för lärarna att uppdatera sig på olika händelser om man har det på digitalt då. Annars kanske man skriver ut det och när man börjar prata om det så är det en månad gammalt. Lärplattformen ska ju hela tiden uppdatera sig."⁵⁶

"Idag så har vi ju ingenting att skriva våra omdömen av inför utvecklingssamtalen och så utan man sitter ju och skriver på papper som man sen lämnar över till mentorn som sitter och klipper ihopa så det är ju stenålder."⁵⁷

Enligt de svar som ges på frågan kan man sluta sig till att det enligt gymnasiechefen är främst icke-datorbaserade uppgifter av administrativ art som skall ersättas av lärplattformen. En sådan slutsats bygger dock på en väldigt fyrkantig tolkning av intervjusituationen, och förutsätter bland annat att det kan säkerställas att respondenten har uppfattat frågan korrekt. Den administrativa sidan av en lärplattform tenderar dock hittills i intervjun att få huvuddelen av uppmärksamheten.

2b. Anser du att en lärplattform skall tillföra några nya undervisningsformer eller administrativa uppgifter?

På denna fråga upprepar respondenten först det som hon tidigare sagt om det pedagogiska syftet med lärplattformar, och utvecklar det till att även omfatta lärares sjukfrånvaro.

"Läraren kanske är sjuk nån dag eller vabbar, men eleverna vet där att idag skulle vi jobba med det här och han eller hon har lagt in 5min instruktioner går jag in o jobbar där när jag kommer på morgonen. Öppnar min klassrumsdörr så går jag in där i mitt klassrum o ser vad som händer under dagen."⁵⁸

Undervisningen, menar gymnasiechefen, skall alltså med i och med lärplattformen kunna fortgå även om läraren inte fysiskt är med i klassrummet. Hon tillägger dock sedan att lärplattformar ger nya verktyg att använda i undervisningen, som att "[...] man kan jobba och ta till varandras kommentarer precis i nutid [...]"⁵⁹ Från hennes resonemang kan man sluta sig till att hon med detta avser digital direkt kommunikation, en funktionalitet som hon anser bör koncentreras till lärplattformen, även om det finns många tjänster som möjliggör detta, att tillgå.

55 Intervju 1: *Gymnasiechefen*, 2014-04-17.

56 Ibid.

57 Ibid.

58 Ibid.

59 Ibid.

Tema 2: Jämförelse mellan nuvarande och kommande lärplattform

1a. Vilka synpunkter, såväl positiva som negativa har du på den nuvarande lärplattformen?

På denna fråga svarar respondenten att hon inte har några synpunkter alls, då hon inte har jobbat med den.⁶⁰

1b. Vilka synpunkter, såväl positiva som negativa, upplever du att lärarna har på den nuvarande lärplattformen?

Den förståelse som gymnasiechefen har av lärarnas uppfattning av den nuvarande lärplattformen är att de upplever den som svår att arbeta med, främst beroende på gränssnittet. Hon menar att många därför har börjat använda andra system.⁶¹ Man kan anta att detta uteslutande handlar om system för kommunikation och pedagogiska verktyg. Administrativt arbete måste förstås fortfarande utföras inom lärplattformens ramar.

Lärarnas uppfattning, enligt respondenten är alltså att lärplattformens funktioner inte motsvarar vad man kan förvänta sig av dem. Dels avser detta förväntningar på befintliga funktioners funktionalitet, och dels förväntningar på vilka funktioner som bör finnas i en lärplattform. Något som särskilt betonas är avsaknaden av funktioner för att distribuera omdömen, vilket leder till att detta arbete blir väldigt tidsödande.⁶² Den bild som respondenten ger av lärarnas syn på den nuvarande lärplattformen är alltså entydigt negativ.

2a. Vilka önskemål om funktionalitet och användargränssnitt har du på den nya lärplattformen?

Respondentens svar på denna fråga inleds med att hon inte har några särskilda önskemål, men hon fortsätter sedan:

"Det ska va enkelt att få upp en vy.. alltså i kommunikationen mellan mentorer och undervisande lärare att kan gå in... alltså det här flödet av omdömen och varningar och allt vad det är för nånting. Så jag har inte tittat på det pedagogiska nånting. Jag har tittat på pappershanteringen och så får dom andra gå in och kolla hur det funkar."⁶³

Jag tolkar gymnasiechefens svar som att hon önskar att den nya lärplattformen skall innehålla en lättillgänglig översikt för att ge mentorer och ämneslärare en gemensam referensram vid samtal om enskilda elever. Det är svårt att utifrån detta svar avgöra riktigt vad denna översikt skall omfatta, men fortsättningen tyder på att det bland annat handlar om samma administrativa funktion som hon tidigare nämnt. En funktion som gör att man kan komma ifrån pappershanteringen vid distribution och sammanställning av omdömen.

Den sista meningen i citatet ovan hänvisar till en grupp, eller yrkeskategori som skall utföra någon form av utvärderingsarbete. Om respondenten med detta menar användarna (lärarna m. fl.) eller de som har haft i uppdrag att upprätta en kravspecifikation, framgår inte.

60 Intervju 1: *Gymnasiechefen*, 2014-04-17.

61 Ibid.

62 Ibid.

63 Ibid.

2b. Vilka önskemål om funktionalitet och användargränssnitt upplever du att lärarna har på den nya lärplattformen?

Denna fråga besvaras inte av respondenten. I stället hänvisar hon till IKT-samordnaren, som har ansvarat för att samla in sådant underlag.

Tema 3: Processen för genomförande av byte av lärplattform⁶⁴

1. Varför byter skolan lärplattform?

Enligt gymnasiechefen kommunicerades det akuta behovet av en fungerande lärplattform av en enig personal, nästan direkt när hon började arbeta för ett år sedan. Denna synpunkt kom, enligt informanten "[...] både från förra gymnasiechefen, från rektorer och från lärare."⁶⁵ Beslutet, att byta lärplattform, baseras alltså enligt informanten på ett konstaterat behov inifrån verksamheten. På en direkt fråga utvecklar hon vad hon menar med att den nuvarande lärplattformen inte fungerar.

"Nej alltså den duger inte [...] den har ju inte allt det här och därför har det ju vuxit upp här på skolan en del kör Facebook-grupper, en del kör andra typer moln och tjänster och... ..så en elev idag kan ju ha tre-fyra olika system som den förväntas delta i eftersom varje lärare har sin grej, och det är inte samkört på nåt sätt."⁶⁶

Behovet av en lärplattform har alltså enligt informanten uppstått eftersom den nuvarande lärplattformen brister i funktionalitet. Utifrån tidigare svar kan man även konstatera att dess användargränssnitt gör att den inte upplevs som lättarbetad.

2. Hur har arbetet med att välja en ny lärplattform gått till?⁶⁷

Det framstår, i gymnasiechefens svar, som att IKT-samordnaren till stor del har haft ansvaret för att samla in underlag till valet av ny lärplattform. Enligt informanten har IKT-samordnaren, utöver att undersöka marknaden och begära in offerter, även samlat in synpunkter från såväl arbetslagen och rektorerna, som närliggande kommuner. Gymnasiechefens roll, enligt henne själv, har varit att "[...] kontrollera att det inte blir för dyrt."⁶⁸

Informanten definierar sitt chefsuppdrag som "[...] mycket ekonomi och styrning [...]", och menar att hon inte "[...] egentligen [skall] lägga [sig] i så mycket på nästa nivå där."⁶⁹ Det pedagogiska ansvaret, menar hon snarare ligger på rektorerna.

3. Hur skall den nya lärplattformen introduceras och implementeras i verksamheten?

64 I detta tema behandlar jag den intervjuade som informant. I egenskap av gymnasiechef bör den intervjuade kunna ge informativa svar på frågorna.

65 Intervju 1: *Gymnasiechefen*, 2014-04-17.

66 Ibid.

67 Fråga 3:1a ställs inte i denna intervjun. Utifrån de svar som jag har fått sluter jag mig till att den intervjuade saknar tillräcklig inblick i den nuvarande lärplattformen för att kunna besvara frågan.

68 Intervju 1: *Gymnasiechefen*, 2014-04-17.

69 Ibid.

I gymnasiechefens svar på denna fråga, framstår det som att det är bestämt hur detta skall gå till. Först när den nya lärplattformen är upphandlad, och den är redo att tas i bruk, skall IKT-samordnaren genomföra en kort presentation av den, för all personal. Efter avslutad vårtermin, eller inför höstterminen skall det avsättas "[...] några eftermiddagar när [IKT-samordnaren] håller i workshops och parallellt med det har vi andra små seminarier när vi jobbar med formativ bedömning och liknande [...]"⁷⁰ Som jag tolkar detta, skall det enligt gymnasiechefen under dessa eftermiddagar alltså utöver att arbetas med den nya lärplattformen, även arbetas med exempelvis formativ bedömning. IKT-samordnaren fungerar sedan som en stödperson, när lärarna testat sig fram.

När höstterminen drar igång och den nya lärplattformen är tagen i bruk, menar informanten att andra system inte längre får användas. I stället är det tänkt att den nya lärplattformen skall kunna fungera som ett slags substitut till dessa system, exempelvis Facebook, eller Google Apps.

"Och då är det inte okej sen efter det att 'Nä men jag kör ändå Facebook.' 'Nej, stopp! Nu kör vi detta.' 'Ja men jag kan Facebook.' 'Det hjälper inte. Nu kör vi detta.' Och så får vi va fruktansvärt tjatiga på att det är det som gäller."⁷¹

6.2 IKT-samordnaren

Intervjun med IKT-samordnaren genomfördes i ett grupprum i nära anslutning till hennes arbetsrum den 24 april 2014. Intervjun tog ca 45 minuter i anspråk.

Tema 1: Uppfattningar om lärplattformar generellt

1. Definiera "lärplattform"!

IKT-samordnaren definierar lärplattform som två skilda delar, som tillsammans bildar en helhet. Hon skiljer på de funktioner i lärplattformen som har betydelse för elevens läroprocess, och de funktioner som är av administrativ karaktär, "[...] där man utför det man behöver göra, som till exempel frånvaro, betyg, ämnesprovsrapportering, och alla såna där kringgrejer som man har som pedagog att genomföra [...]"⁷²

2. Vilken funktion anser du att en lärplattform kan fylla?

IKT-samordnaren ser lärplattformen främst som ett medel för att skapa en gemensam grundstruktur för skolans digitala verksamhet. Hon menar att en sådan behövs eftersom "[...] inte alla har samma digitala kompetens."⁷³ Jag tolkar detta som att hon menar att en sådan grundstruktur är en förutsättning för att digitala verktyg skall få ett genomslag i verksamheten på bred front.

Även för eleverna, och deras vårdnadshavare, finns enligt respondenten fördelar med att koncentrera all kommunikation och information till ett ställe i stället för att sprida ut den i flera olika system. Detta för att "[...] skolan och vårdnadshavarna ska kunna ha en dialog kring [...]" elevens

⁷⁰ Intervju 1: Gymnasiechefen, 2014-04-17.

⁷¹ Ibid.

⁷² Intervju 2: IKT-samordnaren, 2014-04-24.

⁷³ Ibid.

kunskapsutveckling, tillsammans."⁷⁴ Hon menar att denna delaktighet är viktig, och att IT-systemen därför bör underlätta för vårdnadshavarna "[...] att hitta information om skolan och vad som händer, och helst ner på klassrumsnivå."⁷⁵ Detta för att "[s]ynliggöra tydligt, för både elever och vårdnadshavare, kunskapsprocessen."⁷⁶

2a. Anser du att en lärplattform skall komplettera eller ersätta icke-datorbaserade undervisningsformer eller administrativa uppgifter?

Enligt respondenten skall lärplattformen framför allt komplettera övrigt arbete. "[D]et innebär ju inte att man inte ska använda sig av nånting annat, utan det handlar ju om att komplettera, och framför allt underlätta informationsspridning, inlämningar."⁷⁷ Utifrån vad som tidigare sagts, är en rimlig tolkning av detta att respondenten med "nånting annat" avser traditionell undervisning, eller andra pedagogiska verktyg. Man kan dock sluta sig till att hon menar att lärplattformen bör ersätta informationsspridning och inlämningar via andra digitala system.

2b. Anser du att en lärplattform skall tillföra några nya undervisningsformer eller administrativa uppgifter?

På denna fråga svarar respondenten att det har funnits en önskan om att arbeta på samma sätt som i grundskolan kring dokumentation, för att lättare kunna föra utvecklingssamtal. Hon menar dock att många system med den funktionaliteten inte stödjer läroplanen för gymnasiet, efter som det inte finns samma lagkrav på dokumentation för gymnasieskolan som det finns på grundskolan.⁷⁸ Det är ganska otydligt vad hon avser med detta, men min tolkning är att hon anser att de administrativa funktionerna i lärplattformen borde ge större möjligheter till dokumentation, upprättande av individuella utvecklingsplaner och så vidare, än vad de gör i nuläget. Tydligt är dock att det är de administrativa delarna som IKT-samordnaren främst anser skall tillföra något nytt.

Tema 2: Jämförelse mellan nuvarande och kommande lärplattform

1a. Vilka synpunkter, såväl positiva som negativa, har du på er nuvarande lärplattform?

IKT-samordnaren säger sig aldrig ha tyckt om den nuvarande lärplattformen, av flera skäl. Dels har den haft återkommande tekniska problem - frånvarostatistik har försvunnit, systemet har legat nere i långa perioder, vilket har lett till att leverantören har krävts på skadestånd. Respondenten menar vidare att den nuvarande lärplattformen alldeles för tydligt har sina grunder i ett administrativt system, vilket gör att filhantering och liknande inte motsvarar de förväntningar man har på ett pedagogiskt system.⁷⁹

Vidare är, enligt IKT-samordnaren, systemet inte portabelt, det vill säga det fungerar inte på alla plattformar. Detta trots att systemet är webbaserat.

⁷⁴ Intervju 2: IKT-samordnaren, 2014-04-24.

⁷⁵ Ibid.

⁷⁶ Ibid.

⁷⁷ Ibid.

⁷⁸ Ibid.

⁷⁹ Ibid.

"[...] rapporterna funkar inte i Safari, men dom funkar i Firefox⁸⁰ och, 'nä, men det ska funka på platta', men det funkar inte på plattan i alla fall, och [...] fast man säger att man inte måste ladda ner ett dokument så måste man ändå ladda ner det innan man kan använda det och... alltså det är mycket sånt där smått som ändå blir väldigt stort, för att när man är lärare så har man inte tid att hålla på med sånt där tjafs liksom, utan det ska bara funka. [...]"⁸¹

Respondenten menar att alla dessa problem som man hade de första åren, har lett till att lärarnas, och även hennes förtroende för produkten nästan helt försvunnit. Dessa problem är svåra att bortse ifrån i bedömningen av lärplattformen, trots att hon menar att den har varit stabil de senaste två åren. Till saken hör också, enligt respondenten, att leverantören, när de återkommande problemen har påpekats, inte har känts vid dessa alls, utan hävdar att de inte har dessa problem med produkten. Allt detta sammantaget, har lett till att respondenten inte säger sig ha så många positiva synpunkter på den nuvarande lärplattformen.⁸²

1b. Vilka synpunkter, såväl positiva som negativa, upplever du att lärarna har på er nuvarande lärplattform?

IKT-samordnarens upplevelse är att lärarna delar hennes uppfattning, men tillägger att det är väldigt få av lärarna som använder systemet som en lärplattform. Hon menar också att det låga förtroendet för produkten innebär att varje nytt problem, oavsett hur litet det är, läggs till helheten. Detta innebär att lärarnas benägenhet att använda den nuvarande lärplattformen till något annat än det nödvändigaste är mycket liten.⁸³

Respondentens svar tyder dock på att hon har hört vissa positiva synpunkter på lärplattformen, men då från administrativ personal. Lärplattformen verkar fungera bra ihop med skolans elev-administrativa system, "[s]å saker och ting sker smidigt och det går över lätt och vi behöver inte göra manuellt arbete [...]"⁸⁴ Dessa synpunkter kan dock inte sägas representera lärarnas uppfattning av den nuvarande lärplattformen.

2a. Vilka önskemål om funktionalitet och användargränssnitt har du på den nya lärplattformen?

När det kommer till frågan om vilka önskemål som respondenten själv har på den nya lärplattformen, utgår hon främst från de grundläggande funktionerna. De administrativa uppgifterna skall helt enkelt fungera att sköta på ett enkelt sätt. Hon menar också att lärplattformen måste ha ett gränssnitt som både i utseende och funktion skall vara tilltalande för såväl elever som pedagoger. Användargränssnittet skall vara "[...] enkelt, det ska va intuitivt, och det ska va smidigt att använda [...]"⁸⁵

Vidare efterlyser respondenten informativa och kommunikativa funktioner som synliggör elevens läroprocess, exempelvis med hjälp av bedömningsunderlag och utvärderingar. Hon framhåller nyttan av att elever förstår vad som förväntas av dem i läroprocessen; var de är, och vart de är på väg i

80 Safari och Firefox är två olika webbläsare.

81 Intervju 2: IKT-samordnaren, 2014-04-24.

82 Ibid.

83 Ibid.

84 Ibid.

85 Ibid.

denna process.⁸⁶

Slutligen önskar respondenten förstås funktioner som stödjer lärandet. Önskemål om sådana funktioner överlåter hon dock till lärarna att ha. Dessa funktioner bör dock, enligt respondenten utgå från läroplanen för gymnasiet. Jag tolkar hennes svar som att de kan ligga internt, som verktyg i lärplattformen, eller externt som internetjänster. För att externa funktioner skall kunna inkorporeras i lärplattformen, önskar hon dock att "[...] det finns som färdiga kopplingar inne i systemet [...]"⁸⁷

2b. Vilka önskemål om funktionalitet och användargränssnitt upplever du att lärarna har på den nya lärplattformen?

Lärarnas önskemål, som IKT-samordnaren uppfattar det, rör samma områden: Kommunikation, administration och pedagogiska funktioner. I området kommunikation rör det sig, enligt respondenten, om att lärarna vill ha tillgång till funktioner i plattformen som möjliggör olika typer av kommunikation med såväl elever, som vårdnadshavare, på ett enkelt sätt. Även lärarnas önskemål på de administrativa funktionerna kan sägas vara kommunikativa. De vill, enligt respondenten att "[...] det ska va enkelt att få fram tydlig statistik, tydliga rapporter, snygga grafiska rapporter, som du kan presentera för föräldrar och elever där dom visar över till exempel frånvaro eller betyg, eller omdömen eller så [...]"⁸⁸

Lärarnas främsta önskemål på pedagogiska funktioner kan dessvärre, enligt respondenten, inte tillgodoses i nuläget, eftersom datainspektionen, och därmed kommunens jurister och ansvariga förvaltningar bedömer dessa funktioner som osäkra ur sekretessynpunkt. Funktionerna som lärarna önskar använda är så kallade molntjänster: "Att kunna arbeta samtidigt i dokument, att kunna arbeta för formativ bedömning via nätet."⁸⁹

Enligt respondenten så saknas denna typ av funktionalitet än så länge i samtliga traditionella lärplattformar. Hon menar att de som utvecklar lärplattformarna i stället väljer att möjliggöra integration med Google och liknande, eftersom tendensen i skolan snarare än att begränsa vilka tjänster som används, är att man uppmuntrar en hög grad av flexibilitet. I nuläget förväntar man sig dock att den nya lärplattformen får en funktionalitet som kan användas som substitut till Facebook och Google.

Förhoppningen, menar respondenten, är att man skall komma fram till en lösning på detta inom en snar framtid. Därför har man skrivit in i kravspecifikationen på lärplattformen att den skall vara redo för att koppla sådana funktioner till. Hon tycker dock att det är synd att man inte kan erbjuda lärarna denna typ av funktioner redan från början, eftersom "[...] det är ju framför allt det lärarna vill ha."⁹⁰

Tema 3: Processen för genomförande av byte av lärplattform⁹¹

86 Intervju 2: IKT-samordnaren, 2014-04-24.

87 Ibid.

88 Ibid.

89 Ibid.

90 Ibid.

91 I detta tema behandlar jag den intervjuade främst som informant.

1. Varför byter skolan lärplattform?

Utifrån vad som tidigare sagts om den nuvarande lärplattformen, kanske denna fråga är självförklarande. IKT-samordnaren berättar dock att kommunens utbildningsförvaltning sedan fyra år har arbetat utifrån en vision där målet är att skapa en helt egen lärplattform. Beslutet är, enligt henne, redan fattat, men eftersom arbetet med denna går så pass långsamt kände man att man inte kunde vänta. Som hon uttrycker det: "[V]i måste ha nånting tills vi kommer dit."⁹²

Planen är att den egna lärplattformen skall vara modulär, det vill säga att man kan plocka in de funktioner man önskar i den efter behov. Själva lärplattformen består då av en startsida, från vilken man når de verktyg man önskar använda. Den stora skillnaden på denna, jämfört med en sida med länkar är att man efter att ha loggat in på lärplattformen, får tillgång till de andra verktygen utan att behöva logga in även på dessa. Processen att utveckla denna egna miljö är dock enligt IKT-samordnaren svår, men arbetet fortgår, och under sommaren kommer man att konstruera en testmiljö, en startsida från vilken man når andra resurser. Lärplattformen som man nu köper in, kommer därför att placeras i denna startsida, och utgöra en sådan nåbar resurs.⁹³

1a. Hade den nuvarande lärplattformen kunnat återintroducerats, och därmed kunnat användas i stället för att byta?

Denna fråga kommer upp redan tidigare i intervjun, och vid det tillfället menar IKT-samordnaren att det möjligen hade kunnat fungera. Avgörande är dock, enligt henne att alla tekniska problem försvinner från plattformen, "[f]ör det handlar ju om folks tilltro till systemet helt enkelt [...] - har du tilltro till ett system så använder du ju det mycket, mycket mer och då tycker du att det är enkelt, då tycker du att det är smidigt."⁹⁴

När frågan återkommer senare i intervjun tillägger hon att för att detta skulle kunna fungera hade man fått börja om från början, "[...] och försöka anpassa sig till den funktionaliteten som dom har [...] Jag tror att det går, såklart, det går. Men man måste se till att det är mycket positivism, och det är mycket tålamod, och lite tvång i så fall tror jag också, om man ska lyckas."⁹⁵

2. Vilken uppfattning har du om hur arbetet med att välja en ny lärplattform har gått till?

Enligt IKT-samordnaren tog skolledningen först beslut om att en lärplattform skulle köpas in. Efter det började hon att studera andra avrop och upphandlingar på lärplattformar, med tillhörande kravspecifikationer, för att få reda på vad som hade varit viktigt för andra skolor. Baserat på resultatet av detta och egna erfarenheter från skolans verksamhet, skrev hon ett förslag. Detta remitterades till skolledningen och förvaltningsledningen, och reviderades utifrån deras synpunkter. Detta reviderade förslag utgick sedan till de olika arbetslagen, som återkom med ytterligare synpunkter och förslag. De förslag som var görbara tekniskt sammanställdes som en preliminär kravspecifikation, som åter skickades ut för granskning av arbetslagen. Efter detta godkändes kravspecifikationen av

92 Intervju 2: IKT-samordnaren, 2014-04-24.

93 Ibid.

94 Ibid.

95 Ibid.

skolledningen.⁹⁶

Informanten berättar vidare att eftersom ett gammalt avtal redan finns, där fem lärplattformar ingår, har man valt att avropa den nya lärplattformen i det, utifrån den upprättade kravspecifikationen. Om flera leverantörer svarar på avropet värderas deras produkter utifrån hur väl de anses leva upp till kravspecifikationens skall- och börkrav, samt ekonomisk fördelaktighet, hållbarhet och support. Denna samlade utvärdering av de olika produkterna summeras, så att var och en erhåller en totalpoäng, och den som får högst poäng vinner. På detta sätt undgås att man helt måste utgå från ekonomisk fördelaktighet, det vill säga välja den billigaste.⁹⁷

3. Hur anser du att den nya lärplattformen bör introduceras och implementeras i verksamheten?

Här definierar informanten tydligt sin roll som tekniker och inte pedagog. De delar av implementeringsarbetet som hon ansvarar för, menar hon är introduktionsvisningar i de olika arbetslagen, samt att genomföra workshops och liknande, med fokus på funktionalitet, "[a]lltså, visa vad man kan göra, visa vad som finns liksom [...]"⁹⁸

Hon överlämnar till skolledning och rektorer att avgöra hur lärarna skall arbeta med plattformen, och vilka eventuella inskränkningar av övriga tjänster som bör göras. "[...] jag visar ju bara vad som finns, och sen hur lärarna och programarbetslagen och rektorerna väljer att jobba med det, det är ju skolledningens fråga."⁹⁹

Informanten räknar med att implementeringsfasen kommer att ta förhållandevis lång tid, minst ett år, kanske två. De administrativa funktionerna menar hon kommer gå fort att implementera, eftersom man inte har något val, utan måste använda dem. Eftersom lärare är olika snabba på att ta till sig ny teknik, så anser hon att man måste arbeta systematiskt och komma fram till hur man skall arbeta med den, och i vilken utsträckning den skall användas. Efter detta ser hon sin roll som en stödperson för pedagogerna, som hjälper dem att "[...] känna sig trygga att arbeta med det här redskapet".

6.3 Försteläraren

Intervjun med försteläraren genomfördes i ett gemensamt lärararbetsrum den 25 april 2014. Intervjun tog ca 35 minuter i anspråk.

Tema 1: Uppfattningar om lärplattformar generellt

1. Definiera "lärplattform"!

Förstelärarens definition av en lärplattform omfattar även vad han önskar av en lärplattform. Han menar att den skall samla funktioner för "[...] informationsutbyte, inlämningar, uppladdningar av

⁹⁶ Intervju 2: *IKT-samordnaren*, 2014-04-24.

⁹⁷ Ibid.

⁹⁸ Ibid.

⁹⁹ Ibid.

andra typer av redovisningar och sådär [...]”¹⁰⁰

Denna förståelse av en lärplattform utgår nästan enbart från de kommunikativa och pedagogiska delarna av en lärplattform. Utöver dessa delar talar respondenten i detta skede endast om dokumentdistribution och liknande. Det är enligt respondenten viktigt att dessa funktioner tillsammans utgör en helhet. Poängen med att ha allt på ett ställe, menar han, är att det gör lärplattformen till en naturlig virtuell miljö för eleverna att vistas i. Om man inte kan uppnå detta, menar respondenten, "[...] blir det ju bara att dom missar all viktig information i stället och då har man ju tagit ett steg tillbaka [...]"¹⁰¹

2. Vilken funktion anser du att en lärplattform kan fylla?

2a. Anser du att en lärplattform skall komplettera eller ersätta icke-datorbaserade undervisningsformer eller administrativa uppgifter?

*2b. Anser du att en lärplattform skall tillföra några nya undervisningsformer eller administrativa uppgifter?*¹⁰²

Som jag tolkar respondentens svar, har han förhoppningar om att datoranvändningen, genom användandet av en lärplattform, kan utvecklas på alla dessa plan. Det vill säga, att han hoppas att en lärplattform både skall komplettera och ersätta icke-datorbaserade undervisningsformer, samt tillföra nya undervisningsformer.¹⁰³ Han menar att de inte riktigt har kommit så långt i IT-gruppen, men att plattformen i sig kan leda till att lärarna utvecklar digitalt lärande genom att dela med sig av goda exempel på bra verktyg och så vidare.¹⁰⁴

Han menar vidare att det finns poänger med att se lärplattformen, eller digital undervisning generellt, som ett komplement till traditionell undervisning och anser att det finns fördelar med att ha en "mångsidig lärstil". För att uppnå en sådan bör man, enligt honom, både satsa på ökad digital undervisning och på att behålla traditionell undervisning.

Tema 2: Jämförelse mellan nuvarande och kommande lärplattform

1a. Vilka synpunkter, såväl positiva som negativa, har du på er nuvarande lärplattform?

Det framkommer under intervjun att läraren i nuläget använder den nuvarande lärplattformen till frånvaroregistrering och andra administrativa uppgifter, men att han tidigare har testat att använda den i undervisningen. Detta fungerade dock enligt respondenten mycket dåligt, rent tekniskt. Utöver att plattformen inte fungerade i alla webbläsare, beskriver han det ur inlämningsmapparna plötsligt kunde "[...] försvinna saker, och eleverna var helt konfunderade och det var ju inget bra system."¹⁰⁵

Han anser dock att den nuvarande lärplattformen har goda ambitioner, men att funktionaliteten är

100 Intervju 3: Försteläraren, 2014-04-25.

101 Ibid.

102 Dessa båda frågor ställdes som en till respondenten.

103 De administrativa delarna nämndes inte i frågan.

104 Intervju 3: Försteläraren, 2014-04-25.

105 Ibid.

bristande och osmidig. Som jag tolkar lärarens användning av begreppet funktionalitet i sammanhanget, utvecklar han resonemanget om vad som inte fungerar med den nuvarande lärplattformen till att utöver "buggig" teknik även omfatta dess gränssnitt.¹⁰⁶

"[Eleverna] är ju inte vana vid att det buggar, att man inte kommer in, att det tar lång tid, att det kanske inte funkar i alla webbläsare eller på alla mobiler. Eleverna har ju inte tålamod med det och det har jag i ärlighetens namn inte heller, när det finns plattformar på andra håll som är mer pålitliga."¹⁰⁷

*2a. Vilka önskemål om funktionalitet och användargränssnitt har du på den nya lärplattformen?*¹⁰⁸

2b. Vilka önskemål om funktionalitet och användargränssnitt upplever du att lärarna har på den nya lärplattformen?

Respondenten efterfrågar "[...] en interaktivitet där liksom med delade dokument [...]"¹⁰⁹ Utifrån vad som ytterligare framkommer i intervjun, tolkar jag detta som att han med interaktivitet snarast avser samtida redigering av dokument och liknande. Han önskar även en effektiv informationskanal, för kommunikation med eleverna. Enligt läraren används idag externa tjänster, som Facebook, eller Google, för att få denna funktionalitet och han menar att lärplattformen, om den innehåller goda substitut till dessa tjänster kan "[...] höja sig flera snäpp [...]"¹¹⁰

Han upplever också att dessa funktioner ingår i den kravspecifikation av den nya lärplattformen som har upprättats av IKT-samordnaren. Enligt läraren överensstämde denna kravspecifikation väl med hans önskemål på en lärplattform, men han är osäker på om det finns någon produkt som kan leva upp till dessa.¹¹¹

Senare i intervjun påpekar han att han ser en risk med detta. I och med att kollegiets förväntningar på den nya lärplattformen är så pass höga, efter att man har fått ta del av kravspecifikationen, menar han att lärarna kommer att bli väldigt besvikna om för många kompromisser mellan å ena sidan de krav som formulerats, och å andra sidan den funktionalitet som produkten tillhandahåller.¹¹²

Respondenten uttalar sig inte specifikt om vad hans kollegor önskar sig av den nya lärplattformen, men hans svar tyder på att det finns gemensamma förväntningar på den. Jag tolkar det därför som att respondenten menar att han och hans kollegor är överens i sina önskemål på den nya lärplattformen.¹¹³

I slutet av intervjun sammanfattar han sina önskemål som att "det är mycket bättre att ha ett smalare utbud, med hög funktionalitet, det är jag helt övertygad om, än att göra en för ambitiös produkt som inte riktigt håller måttet i användandet sen [...]"¹¹⁴

106 Intervju 3: Försteläraren, 2014-04-25.

107 Ibid.

108 Fråga 1b ingick inte i denna intervju.

109 Intervju 3: Försteläraren, 2014-04-25.

110 Ibid.

111 Ibid.

112 Ibid.

113 Ibid.

114 Ibid.

Tema 3: Processen för genomförande av byte av lärplattform

1. Vilken uppfattning har du om varför skolan nu byter lärplattform?

1a. Hade den nuvarande lärplattformen kunnat återintroducerats, och därmed kunnat användas i stället för att byta?

Försteläraren tror inte att den nuvarande lärplattformen hade kunnat få genomslag i verksamheten genom att den återintroducerades. Enligt honom håller den helt enkelt för låg kvalitet, och är för dålig avseende användarvänlighet. Han menar också att lärares negativa erfarenheter från detta, eller andra liknande system, gör att deras benägenhet att engagera sig i "[...] någonting man inte riktigt kan lita på [...]" är obefintlig.¹¹⁵

2. Vilken uppfattning har du om hur arbetet med att välja en ny lärplattform har gått till?

IT-gruppen har enligt respondenten inte fått något särskilt uppdrag i detta arbete, utan arbetet har främst bestått i att IKT-samordnaren har presenterat en kravspecifikation i arbetslagen, som medlemmarna i dessa har kunnat yttra sig om. Utifrån respondentens beskrivning sluter jag mig till att kravspecifikationens omfattning, inte har lämnat så mycket utrymme för ytterligare önskemål och tankar. "Där hade man ju väldigt mycket utav det som jag tänker att en lärplattform ska ha [...] man hade lyckats ganska bra med sin spec redan från början."¹¹⁶

3. Hur anser du att den nya lärplattformen bör introduceras och implementeras i verksamheten?

Personligen önskar respondenten att introduktionen till största del består av självstudier, kanske med en lathund till stöd. Han poängterar dock att andra lär sig bättre på andra sätt, exempelvis genom en gemensam presentation, eller att man får studera en omfattande anvisning till hur lärplattformen fungerar och används. Han menar därför att det är viktigt att introduktionen av lärplattformen kan erbjudas på olika sätt till olika brukare.¹¹⁷

I intervjun delger jag respondenten att gymnasiechefen i en tidigare intervju har sagt att Facebook och liknande inte kommer att vara tillåtet att arbeta med i undervisningen efter att den nya lärplattformen tagits i bruk. Detta är något som respondenten inte känner till, men han kan förstå att man vill att plattformen skall ersätta dessa tjänster. Han menar dock att skolledningen borde ha diskuterat detta med både IT-gruppen och lärarna, eftersom han tycker att både IT-gruppen och lärarna skall få vara med och besluta om en sådan regel. Han antyder även att arbetet i IT-gruppen delvis har kretsat kring hur man kan använda Facebook i undervisningen, och menar därför att det är problematiskt om inte skolledningen tydligt kommunicerar förändringar i regelverket.¹¹⁸

Respondenten sätter också en större tilltro till att arbetet kan bedrivas långsiktigt med Facebook eller Google, än med en lärplattform. Denna uppfattning bygger enligt respondenten själv på de senaste årens tvära kast mellan olika system och plattformar generellt. Han menar att nya lärplattformar har införts efter 2-3 år, vilket har lett till stora problem för de lärare som har förlagt sin

115 Intervju 3: Försteläraren, 2014-04-25.

116 Ibid.

117 Ibid.

118 Ibid.

undervisning till den lärplattform tas ur bruk. "Vad är rimligheten i att Facebook och Google har sina produkter kvar om 5-10 år? Jo den är ju hyfsat hög. Vad är sannolikheten att vi har samma lärplattform om 10 år? Minimal."¹¹⁹

6.4 Läraren som använder digitala verktyg i stor utsträckning

Intervjun med denna lärare genomfördes i hans arbetsrum den 28 april 2014. Intervjun tog ca 50 minuter i anspråk.

Tema 1: Uppfattningar om lärplattformar generellt

1. Definiera "lärplattform"!

Respondenten fokuserar tydligt på de pedagogiska delarna när han definierar begreppet lärplattform. Utöver någon funktion för schemaläggning nämns de administrativa delarna inte alls. Trots att han använder digitala verktyg i stor utsträckning beskriver han sin uppfattning om vad en lärplattform är som "vag".¹²⁰

"Jag vill ha det till typ en infrastruktur för pedagogisk verksamhet. Alltså det är nånting du kan förmedla uppgifter, ta in uppgifter, och kommunicera med eleverna. Alltså det är väl nån slags ramverk. Gärna också nån planeringsfunktion är ju inte helt fel. Kommunicera med eleverna, säg när nånting ska hända, och ha verktygen för att liksom skriva eller genomföra nåt pedagogiskt..."¹²¹

2. Vilken funktion anser du att en lärplattform kan fylla?

Läraren anser inte att arbete med digitala verktyg egentligen skiljer sig från hur man arbetar i undervisningen utan sådana. Däremot menar han att vissa arbeten kan effektiviseras genom att man utför dem med hjälp av digitala verktyg. Fördelen med att använda en lärplattform, anser han, är att denna kan utgöra ett enhetligt och konsekvent system att utgå från. Han upplever att det finns en risk, om man använder för många olika system, programvaror och tjänster, att ämnesinnehållet går förlorat. I stället för att koncentrera sin undervisning på ämnet, får man enligt respondenten då lägga tid på att lära sig system och programvaror.¹²²

Respondenten anser även att det finns stora fördelar med att alla lärare arbetar med lärplattformen på samma sätt. Han förtydligar att han med detta avser grundläggande rutiner, som schemaläggning, eller hur uppgifter distribueras och lämnas in. Genom att alla arbetar på samma sätt skapas ett ramverk, så att "[...] det inte blir såhär att nån lägger upp uppgifter som meddelanden, och nån lägger upp dom som filer."¹²³

119 Intervju 3: Försteläraren, 2014-04-25.

120 Ibid.

121 Intervju 4: Läraren som använder digitala verktyg i stor utsträckning, 2014-04-28.

122 Ibid.

123 Ibid.

2a. Anser du att en lärplattform skall komplettera eller ersätta icke-datorbaserade undervisningsformer eller administrativa uppgifter?

Min tolkning av respondentens svar är att han anser att lärplattformen, eller digitala verktyg generellt, främst skall komplettera traditionell undervisning och inte egentligen ersätta några undervisningsformer. Däremot menar han att vissa arbetsmoment med fördel kan förläggas till den digitala miljön.¹²⁴

Han menar att samredigering av dokument¹²⁵ är en kraftfull funktion, som kan uppmuntra till diskussioner och förbättra grupparbeten. När någon går in och skriver i samma text som man själv håller på att skriva så blir det, enligt respondenten, naturligt att man frågar varför, eller ber den andra att förklara om man inte förstår. För såväl lärare som elever blir det, med hjälp av denna funktion, också tydligt vem som har gjort vad i arbetet, eftersom detta automatiskt markeras. Detta, menar respondenten, underlättar den senare bedömningen av elevernas prestationer.¹²⁶

Respondenten beskriver även tillgången till historik, det vill säga uppgifter om när någonting skrevs eller togs bort ur dokumentet, som en fördel med användandet av digitala verktyg, då den synliggör skrivprocessen. Eftersom många ämnesplaner innehåller betygskriterier som rör i vilken grad eleven kan förbättra sina arbeten med hjälp av respons från lärare och kamrater, måste detta också kunna bedömas. Detta underlättas med hjälp av tillgången till historik, menar respondenten.¹²⁷

Alla dessa funktioner kan enligt respondenten även utföras i klassrummet utan datorer, men han anser att förläggandet av dem till den digitala miljön är tidsbesparande. Att som lärare gå runt till varje elev och ge kommentarer, notera vem som gör vad och hur skrivprocessen framskrider, är visserligen görbart, men om man använder sig av funktionerna som beskrivits ovan, kan man enligt respondenten utföra detta arbete mer effektivt. Dessutom kan man utföra arbetet när, och var som helst, exempelvis på planeringstid.¹²⁸

Möjligheten att arbeta när och var som helst underlättar även, menar läraren, för eleverna. Genom att dokumenten som man arbetar tillsammans med delas digitalt, kan man ha tillgång till dem även om någon till exempel är hemma sjuk. Eleverna kan även byta texter med varandra och samarbeta på ett annat sätt än om texterna hade distribuerats i fysisk form, menar han.¹²⁹

2b. Anser du att en lärplattform skall tillföra några nya undervisningsformer eller administrativa uppgifter?

Respondentens uppfattning är att lärplattformar inte direkt tillför några nya undervisningsformer, men att användandet av dem kan underlätta och effektivisera samarbeten. Detta skulle kunna ha potential att förändra undervisningen, men inte i den grad att man kan tala om den som väsensskild från traditionell undervisning, menar han.¹³⁰

124 Intervju 4: *Läraren som använder digitala verktyg i stor utsträckning*, 2014-04-28.

125 I sin beskrivning av denna funktion utgår respondenten från tjänster som Google tillhandahåller.

126 Intervju 4: *Läraren som använder digitala verktyg i stor utsträckning*, 2014-04-28.

127 Ibid.

128 Ibid.

129 Ibid.

130 Ibid.

Tema 2: Jämförelse mellan nuvarande och kommande lärplattform

1a. Vilka synpunkter, såväl positiva som negativa, har du på er nuvarande lärplattform?

Respondenten ger exempel på hur tekniska lösningar i nuvarande lärplattform fungerar dåligt. Han berättar att han har försökt använda den ett par gånger till grundläggande distribuering av dokument, utan att lyckas. "[Eleverna] var tvungna att typ uppdatera Java tolv gånger, och uppdatera sin browser, och det funkade ändå inte och sen helt plötsligt funkade det för nån, och man visste inte varför."¹³¹

Även om den nuvarande lärplattformen har vissa funktioner som skulle kunna vara användbara, upplever respondenten att den är alldeles för opålitlig för att man skall ta risken att använda dessa. I stället använder han andra externa tjänster för exempelvis dokumentdistribution och kommunikation. Ett annat problem som han ser med den nuvarande lärplattformen är att den inte fungerar i alla webbläsare. Eftersom eleverna är fria att använda vilken webbläsare de vill, blir den därför, enligt honom, väldigt omständlig att använda i undervisningen.¹³²

Respondenten upplever även användargränssnittet och hur funktionerna är tänka att fungera som dåliga.

"Alltså, det känns som att det är ett system som är byggt för nån annan verksamhet på nåt vänster, alltså det känns byråkratiskt och det är inte gjort med användarvänlighet i första hand, utan det är: 'Dom här funktionerna behöver vi ha med. Hur ska vi få in dom? Jo, men vi har lite listor här, och där.' Och så har man på nåt vis då knåpat ihop då och liksom fyllt på och tryckt in. Det känns inte som att det finns nån helhet i det hela liksom. Jag gillar ju när saker och ting är snyggt och prydligt och har ett bra gränssnitt, och jag tycker inte att det har det."

1b. Vilka synpunkter, såväl positiva som negativa, upplever du att lärarna har på er nuvarande lärplattform?

Respondenten uttalar sig egentligen inte om vad kollegor uppfattningar av den nuvarande lärplattformen, men säger sig under sina första år på skolan ha talat med andra som också har haft problem med att använda plattformen. Han har därför själv valt att låta bli att använda den vidare.

2a. Vilka önskemål om funktionalitet och användargränssnitt har du på den nya lärplattformen?

När det kommer till frågan om vilka önskemål respondenten har på den nya plattformen visar det sig att dessa främst rör gränssnittet. Detta, menar han, måste vara tydligt, avskalat och enkelt. Helst skall det inte finnas några menyer, utan bara knappar som leder användaren till grundfunktionerna. Dessa menar han också skall vara tydligt separerade från varandra och väldefinierade: Schema, inlämningar, filhantering, kommunikation, applikationer.¹³³ Han motiverar varför man måste satsa på enkelhet:

131 Intervju 4: *Läraren som använder digitala verktyg i stor utsträckning*, 2014-04-28.

132 Ibid.

133 Ibid.

"Folk, vuxna, tror i allmänhet att ungdomar är så otroligt digitalt litterata, men det är en grav förenkling av situationen för det finns ganska många som inte är datakunniga, alltså dom kan Facebook och mobiler och nätverksinställningar och sånt är dom bra på, men det här med att navigera sig runt i ett gränssnitt och liksom lista ut saker, det är dom inte så himla bra på, för dom har inte övat på det."¹³⁴

De funktioner som respondenten önskar att den nya lärplattformen har, beskrivs övergripande. Som jag tolkar hans svar vill han att en stor del av funktionaliteten skall vara gömd för användaren, och endast hanteras av systemet självt. Han vill ha en kommunikationskanal, som även är kopplad till elevernas mobiler, så de kan ta del av information utan att gå in på lärplattformen. Kommunikationen skall vara möjlig att anpassa: Den skall exempelvis kunna riktas till alla, eller bara några, "alltså så som vi har på Facebook nu."¹³⁵

Lärplattformen skall, enligt respondenten, tillåta att dokument delas med andra användare. När det kommer till applikationerna låter han Google Apps vara förebild. Han önskar att plattformen innehåller ett enklare officepaket¹³⁶, där alla applikationer kan erbjuda samredigering och möjlighet att gå tillbaka i historiken.¹³⁷

Funktionen för schema, anser han bör vara ett prioriterat område. Han menar att eleverna har stora svårigheter att självmant strukturera sin skoltid, varför viss automatisering av denna funktion är önskvärd. Han önskar även att schemafunktionen automatiskt på ett eller annat sätt kan skicka ut påminnelser till eleverna exempelvis inför prov eller deadlines.¹³⁸

Dessa funktioner, menar respondenten, är tillräckliga. Inkorporerar man fler funktioner riskerar lärplattformen att bli inkonsekvent. Att skapa en slags portal, som ger tillgång till olika digitala verktyg, menar han kan fungera, men endast om man dessa olika verktyg liknar varandra i gränssnitt och fungerar bra ihop. Annars, menar han, har inte eleverna en plattform, "[...] utan då har dom en inloggningssida och sen flera olika system med vitt skilda gränssnitt och olika ambitionsnivå"¹³⁹

Tema 3: Processen för genomförande av byte av lärplattform¹⁴⁰

1. Vilken uppfattning har du om varför skolan nu byter lärplattform?

Utifrån intervjun beror detta enligt respondenten främst på att man önskar annan och bättre funktionalitet än den som erbjuds i den nuvarande lärplattformen. Respondenten upplever att man har talat om att använda Google som plattform i flera år, och verkar anta att detta nu kommer att bli av. Detta antagande baserar han på att han uppfattar den kravspecifikation som utgör underlag för avropet, som utformad "[...] för att ta bort allting utom Google."¹⁴¹ Han har också hört talas om kommunens satsning på en egen plattform, till vilken man kan koppla valfria tjänster och verktyg. Han har dock aldrig uppfattat några förslag på att dessa verktyg skulle utgöras av andra än dem som tillhandahålls av Google.¹⁴²

134 Intervju 4: *Läraren som använder digitala verktyg i stor utsträckning*, 2014-04-28.

135 Ibid.

136 Ordbehandlare, presentationsprogram, kalkylblad, ritprogram.

137 Intervju 4: *Läraren som använder digitala verktyg i stor utsträckning*, 2014-04-28.

138 Ibid.

139 Ibid.

140 Fråga 2:2b ställs inte i denna intervju.

141 Intervju 4: *Läraren som använder digitala verktyg i stor utsträckning*, 2014-04-28.

142 Ibid.

1a. Hade den nuvarande lärplattformen kunnat återintroducerats, och därmed kunnat användas i stället för att byta?

Respondenten menar att den nuvarande lärplattformen är alltför dålig, och har brustit i funktionalitet för många gånger för att någon skulle vilja använda den igen. Oavsett om den introduceras på ett bra sätt, och ägnas mycket fortbildningstid, kommer den genom "naturligt urval" att överges.¹⁴³

2. Vilken uppfattning har du om hur arbetet med att välja en ny lärplattform har gått till?

Utöver respondentens uppfattning som redovisats ovan, av att skolan har försökt få till stånd att Google på ett eller annat sätt används som lärplattform, erinrar han sig att förslaget på kravspecifikation remitterats till arbetslaget för synpunkter. Han beskriver processen som att IT-enheten först formulerade *sina* krav, och att dessa diskuterades i arbetslaget utifrån frågeställningarna "Vilka funktioner vill vi ha med, och vad är absolut viktigast?"¹⁴⁴

Hans uppfattning är att denna diskussion var förhållandevis livlig, men tillägger att "[...] demokrati på den nivån är väldigt svår [...]"¹⁴⁵ Ett bättre, och framför allt tidsbesparande alternativ, hade enligt honom varit att genomföra en enkätundersökning, företrädesvis digital, bland lärarna, för att erhålla ett tydligt statistiskt underlag.¹⁴⁶

3. Hur anser du att den nya lärplattformen bör introduceras och implementeras i verksamheten?

Respondenten önskar att *all* fortbildningstid under sommaren och höstterminen skall läggas på att implementera lärplattformen i verksamheten. Han anser att tid bör avsättas till gemensamma introduktionsföreläsningar, diskussioner personal emellan, och konkreta övningstillfällen, så kallade workshops. Han upplever att den tidigare fortbildningen som har genomförts på skolan inom IT-området har varit för "spridd", och menar att detta inte fungerar när man skall genomföra en så "omvälvande grej" som bytet av lärplattform innebär.¹⁴⁷

Han förespråkar även att kollegiet lär sig att använda lärplattformen enhetligt. Exempelvis framhåller han vikten av att samtliga lärare använder schemalägningsfunktionen på samma sätt. Annars förlorar schemafunktionen sin relevans, och eleverna tvingas ändå söka sin information på flera olika ställen.¹⁴⁸

En sådan massiv fortbildning och likriktning i handhavandet av de digitala verktygen som respondenten förespråkar, kommer antagligen att upplevas som pådyvlat uppifrån av vissa lärare, men respondenten menar att man inte kan ta hänsyn till dessa. Han menar att man *måste* lägga tid och energi på detta för att det skall fungera och när man investerar så mycket i IT, som man gör, "[...] att sen inte utnyttja det är ju liksom samhällsekonomisk idioti."¹⁴⁹

143 Intervju 4: *Läraren som använder digitala verktyg i stor utsträckning*, 2014-04-28.

144 Ibid.

145 Ibid.

146 Ibid.

147 Ibid.

148 Ibid.

149 Ibid.

Anledningen till att vissa lärare är skeptiska till att använda digitala verktyg i undervisningen, grundas enligt respondenten i deras okunskap. De ser helt enkelt inga fördelar med att utveckla datoranvändningen i sina ämnen. Han menar att det enda sättet att förändra dessa lärares attityder, är att tvinga dem att använda systemet, till dess de själva ser vilka vinster som finns med det. Han tror dock att det endast är en liten grupp lärare som ännu inte kan se dessa vinster.¹⁵⁰

6.5 Läraren som använder digitala verktyg i liten utsträckning

Intervjun med denna lärare genomfördes i hans arbetsrum i nära anslutning till hans arbetsrum den 22 april 2014. Den tog ca 40 minuter i anspråk.

Tema 1: Uppfattningar om lärplattformar generellt

1. Definiera "lärplattform"!

På denna fråga svarar respondenten att han har "jättedålig koll på detta". Sammantaget tolkar jag dock hans svar som att han ser lärplattformar i undervisningen främst som ett sätt att ge olika typer av återkoppling till eleverna. Han är dock skeptisk till att det finns fördelar med att denna återkoppling sker skriftligt.¹⁵¹

"Muntlig kommunikation har ju så mycket fler nyanser och det blir en tvåvägskommunikation som blir så snabb [...] Min uppgift som lärare är ju att liksom öppna dörrar och få eleverna att förstå saker. Vid muntlig kommunikation tycker jag att man, när man säger nånting så kan man ju titta i ansiktet och se om dom förstår eller inte. Jag tycker man missar det om man kör skriftlig kommunikation."¹⁵²

Respondenten menar också, trots att han tror att lärande till stor del sker i interaktion med andra, att digital kommunikation har sämre utsikter än muntlig kommunikation, att få till en levande diskussion. Han anser att en viktig del av den muntliga diskussionen är att den även tränar elevers förmåga att lyssna på varandra, och ser det som främmande att man när man i klassrummet skall bearbeta ett viktigt ämne "[...] fäller upp varsin skärm och börjar chatta med varandra."¹⁵³

Han sammankopplar också lärplattformar som pedagogisk idé, med idén om formativ bedömning, vilken han tycker har fått för stort genomslag i skolan. Han anser att formativ bedömning egentligen inte är så mycket mer än "[...] gammal hederlig undervisning som man klär i ett nytt språk [...]"¹⁵⁴ Den stora skillnaden mellan denna och formativ bedömning, menar respondenten ligger i att den senare till stor del går ut på att eleverna skall känna till betygskriterier och hur de når dem. Den kritik som respondenten för fram mot formativ bedömning är framför allt att den leder till att eleverna blir mer inriktade på betyg och måluppfyllelse än av att förstå ämnet och han menar att lärplattformar är till för att möjliggöra den typen av respons som är nödvändig vid formativ bedömning.¹⁵⁵

150 Intervju 4: *Läraren som använder digitala verktyg i stor utsträckning*, 2014-04-28.

151 Intervju 5: *Läraren som använder digitala verktyg i liten utsträckning*, 2014-04-22.

152 Ibid.

153 Ibid.

154 Ibid.

155 Ibid..

2a. Anser du att en lärplattform skall komplettera eller ersätta icke-datorbaserade undervisningsformer eller administrativa uppgifter?

2b. Anser du att en lärplattform skall tillföra några nya undervisningsformer eller administrativa uppgifter?

Respondenten är tvekan i sina svar på frågorna om lärplattformens eventuella nytta, och menar att han har svårt att uttala sig om denna innan han har testat den. De få digitala verktyg som han använder i undervisningen, tycker han visserligen är bra, men han förklarar att han även har testat andra verktyg och idéer som han inte tyckte var bra. Respondenten är därför väldigt osäker i sin uppfattning om vilken funktion lärplattformen kan fylla, och tror att varje lärare måste komma fram till sätt att använda den på egen hand, på samma sätt som man utvärderar andra digitala verktyg som man tipsas om eller upptäcker. Han tror dock att man, om man börjar arbeta mer med digitala verktyg, kommer att "[...] förändra vad eleverna lär sig [...]"¹⁵⁶

Tema 2: Jämförelse mellan nuvarande och kommande lärplattform

1a. Vilka synpunkter, såväl positiva som negativa, har du på er nuvarande lärplattform?

I svaret som respondenten ger på denna fråga, blir två saker tydliga. Dels att respondenten inte har använt skolans nuvarande lärplattform, och dels att han har en ganska begränsad förståelse av vad som går att kräva av lärplattformar idag. Han menar att han visserligen skulle kunna låta elever skicka in arbeten via den, men han tycker att "[...] det är mycket bättre att få dom tuggade genom Urkund [...]"¹⁵⁷

1b. Vilka synpunkter, såväl positiva som negativa, upplever du att dina lärarkollegor har på er nuvarande lärplattform?

Respondenten säger sig, tillsammans med lärarkollegor i ämnet religion, ha försökt att använda den nuvarande lärplattformen "[...] nån gång och dela dokument och så, och det har vart svårt att få den att fungera helt enkelt, så är det. Den har inte vart nåt bra."¹⁵⁸ Den negativa uppfattningen av den nuvarande plattformen, som respondenten här ger uttryck för, kan han också förväntas dela med åtminstone de kollegor som ingår i religionsgruppen. Några övriga synpunkter på den nuvarande lärplattformen framkommer inte under intervjun.

2a. Vilka önskemål om funktionalitet och användargränssnitt har du på den nya lärplattformen?

Efter att jag tidigare under intervjun förklarat att Urkund går att bygga in i många system så är detta huvudfunktionen som respondenten efterfrågar. Det rör sig alltså inte i första hand om att få in några funktioner utöver dem han använder idag. Han menar att han, om han hade varit språklärare, antagligen hade velat kunna "[...] dela dokument och hela den biten [...]"¹⁵⁹ Det är osäkert vad han egentligen avser med detta, men utifrån vad samtalet tidigare har handlat om tolkar jag det som att

156 Intervju 5: *Läraren som använder digitala verktyg i liten utsträckning*, 2014-04-22

157 Ibid.

158 Ibid.

159 Ibid.

han exempelvis menar gemensam redigering av ett dokument.

Utöver detta är läraren intresserad av att testa funktioner som möjliggör digital, skriftlig grupp-diskussion, trots tidigare visad negativ inställning till det. I enlighet med tidigare resonemang om att testa sig fram till de verktyg som man tycker fungerar i undervisningen, kan han dock inte uttala sig om huruvida det är en funktionalitet som han senare vill ha eller inte.¹⁶⁰

2b. Vilka önskemål om funktionalitet och användargränssnitt upplever du att lärarna har på den nya lärplattformen?

Den uppfattning som respondenten har i denna fråga, baseras på vad som framkommit i diskussioner i arbetslaget. Han sluter sig till att de önskemål som de flesta har är dokumentdelning och gemensam redigering av dokument.¹⁶¹

Tema 3: Processen för genomförande av byte av lärplattform

1. Vilken uppfattning har du om varför skolan nu byter lärplattform?

Respondenten menar att anledningen till att skolan nu byter lärplattform antagligen är att den nuvarande lärplattformen helt enkelt inte har använts, annat än till att registrera frånvaro och liknande. En rimlig tolkning av detta svar är att respondentens uppfattning är att bytet snarare beror på problem med den nuvarande lärplattformen än fördelar med den nya, även om det ena inte utesluter det andra.

*2. Vilken uppfattning har du om hur arbetet med att välja en ny lärplattform har gått till?*¹⁶²

Denna fråga besvaras endast genom att respondenten bekräftar att den kravspecifikation som formulerats av IKT-samordnaren, under ordnade former har diskuterats i arbetslaget.

3. Hur anser du att den nya lärplattformen bör introduceras och implementeras i verksamheten?

Åsikterna som respondenten har frågan om hur den nya lärplattformen bör introduceras och implementeras i verksamheten, ligger helt i linje med vad han tidigare har sagt. Han vill få den nya lärplattformen presenterad i korta drag, och sedan pröva sig fram till vilka funktioner och vilket arbetsätt som fungerar för *honom*. Först senare menar han att man kan samlas och diskutera eventuella riktlinjer för hur arbetet med lärplattformen skall gå till.

160 Intervju 5: *Läraren som använder digitala verktyg i liten utsträckning*, 2014-04-22

161 Ibid.

162 Fråga 3:1a ställs inte i denna intervjun. Utifrån de svar som jag har fått sluter jag mig till att den intervjuade saknar tillräcklig inblick i den nuvarande lärplattformen för att kunna besvara frågan.

7. Slutsatser

Detta kapitel inleds med en kort diskussion av metodens eventuella brister och förtjänster. Därefter besvaras uppsatsens frågeställningar utifrån fallet som utgörs av den aktuella skolan. Kapitlet avslutas med en sammanfattning, där slutsatserna diskuteras ur ett mer generellt perspektiv.

7.1 Metoddiskussion

Jag anser att en fallstudie var rätt metod för att uppnå mitt syfte. Som diskuterats i kapitel 4, *Metod*, är fallstudien användbar om syftet är att fördjupa kunskapen i ett specifikt problem av praktisk karaktär. Utifrån mina frågeställningar fungerade även intervjuer bra, och valet att delvis strukturera dem ledde till att jag både fick information om det jag ville veta, samt om sådant som jag inför intervjuerna inte visste att jag ville veta.

Enligt Merriam karakteriseras resultatet av en fallstudie av en tät beskrivning av fallet, genom att olika typer av materialinsamling används.¹⁶³ Min ursprungliga önskan var att utöver intervjuer även studera dokument, men då dessa inte offentliggjordes under arbetet med uppsatsen fick jag avstå från detta. I stället har jag strävat efter att låta sammanfattningarna av intervjuerna vara noggrant återgivna. Hade även dokumenten varit tillgängliga, skulle dessa dock antagligen ha berikat framställningen, och kunnat användas för att jämföra respondenternas uppfattningar med den faktiska processen. Detta löstes nu i stället genom att behandla framför allt IKT-samordnaren som informant vid vissa frågor, vilket möjligen ger ett något mer osäkert resultat.

Angående valet av studieobjekt, det vill säga skolan, var det bra i betydelsen att det gav intressanta resultat. Det är dock omöjligt att uttala sig om huruvida ett annat studieobjekt skulle ha givit liknande, eller andra resultat. Detta ligger dock i fallstudiens natur, och Merriam hävdar att detta egentligen är irrelevant "[...] eftersom människans beteende inte är statistiskt utan föränderligt."¹⁶⁴

Angående urvalet av respondenter, kan man kontatera att samtliga lärare är män, medan skolchefen och IKT-samordnaren är kvinnor. Detta skulle kunna utgöra ett problem. Även om könstillhörighet inte är en av de variabler som jag har studerat finns möjligheten att en mer jämn fördelning av denna variabel inom de olika intervjukategorierna hade resulterat i en större variation av svar.

Även åldersmässigt ligger de intervjuade lärarna nära varandra. Den yngste läraren är ca 25 år och den äldste ca 40 år gammal. Resonemanget kring variabeln könstillhörighet ovan gäller därför även för variabeln ålder. Eftersom avgränsningar har gjorts beträffande antalet respondenter ställer jag mig tveksam till om maximal spridning¹⁶⁵ hade varit att föredra i det här fallet, men jag anser det ändå viktigt att poängtera.

Man kan fråga sig vilka faktorer som påverkade att just dessa lärare rekommenderades som lämpliga respondenter till min undersökning. En genusteoretisk analys kanske skulle kunna visa att män rekommenderar män, snarare än kvinnor, och kanske även att män konstruerar genus genom att visa sig mer teknikintresserade än kvinnor. Hade undersökningen fokuserat mer på variabeln ålder hade

163 Merriam, 1994, s. 26.

164 Ibid., s. 180.

165 Esaiasson, Peter, Gilljam, Mikael, Oscarsson, Henrik & Wängnerud, Lena (red.), *Metodpraktikan: konsten att studera samhälle, individ och marknad*, 4., [rev.] uppl., Norstedts juridik, Stockholm, 2012, s. 260f.

man kanske funnit att unga är mer teknikintresserade än äldre. Detta är dock rena spekulationer, men i en annan undersökning vore det intressant att studera hur människor nominerar och rekommenderar varandra, och hur detta påverkar hur normer om exempelvis vilka som är teknikintresserade eller anses tekniskt kunniga upprätthålls.

Att få någon att ställa upp på en intervju som representant för dem som inte använder digitala verktyg i undervisningen visade sig svårt. I princip samtliga ämnesplaner innehåller anvisningar om att digitala verktyg skall användas i undervisningen, och det kan därför vara svårt att stå för en hållning som motsäger dessa anvisningar. Det kan också vara så att ingen av lärarna helt undviker att använda digitala verktyg i undervisningen. Skulle jag ändå ha valt någon att placera i denna kategori hade mitt val troligen varit starkt färgat av mina förutfattade meningar om vilka kategorier lärare som inte använder digitala verktyg. En sådan är till exempel att lärare i matematik är mindre benägna att använda digitala verktyg i undervisningen än lärare i svenska.

7.2 Representanternas uppfattningar

7.2.1 Vad en lärplattform är, och bör vara

Resultatet visar att alla utom läraren som använder digitala verktyg i liten utsträckning (LiLu) har liknande uppfattningar om vad en lärplattform är. Det som skiljer mellan deras uppfattningar är främst vilka delar av en lärplattform de lägger fokus på. Föga överraskande talar gymnasiechefen främst om lärplattformens administrativa delar, medan försteläraren och läraren som använder digitala hjälpmedel i stor utsträckning (LiSu) främst beskriver dess pedagogiska delar. IKT-samordnaren är mer nyanserad i sin definition av lärplattform och ger lika stort utrymme till de administrativa delarna, som de pedagogiska.

Samtliga respondenter beskriver lärplattformar som system för kommunikation, men medan de övriga med detta avser såväl informationsspridning som dialog med elever och vårdnadshavare, inskränker sig LiLu:s uppfattning till att endast omfatta respons på elevarbeten och ett sätt för läraren att kommunicera betyg och måluppfyllelse.

De uppfattningar som ligger närmast varandra i fråga om lärplattformens övergripande funktion är LiSu:s och IKT-samordnarens. De menar att den kan utgöra en grundstruktur, eller ett ramverk för den digitala verksamheten och är överens om att lärplattformens främsta funktion är att komplettera traditionell undervisning och administrativt arbete. Detta påminner om såväl Paulssons¹⁶⁶, som Guribyes¹⁶⁷ resonemang om grundläggande infrastrukturer för lärande.

Försteläraren tror att lärplattformen har potential att både komplettera och ersätta traditionell undervisning, samt tillföra nya undervisningsformer. Han menar dock att arbetet för att nå dit bara är påbörjat. Gymnasiechefen menar att lärplattformen främst skall ersätta pappershantering i vissa administrativa arbeten. LiLu:s uppfattning om vilken funktion lärplattformen kan fylla, skiljer även den sig från de övrigas. Han är osäker på detta, och menar att denna funktion varierar från lärare till lärare.

LiLu uppger sig vara dåligt insatt i vad en lärplattform är, men detta är han inte ensam om. Även

166 Paulsson, 2009.

167 Guribye, 2005.

om man kan se att de övriga har en någorlunda god förståelse av vad som avses med begreppet, uttrycker både LiSu och gymnasiechefen en viss osäkerhet. Bäst insatt är förstås IKT-samordnaren, som själv har studerat ämnet i förarbetet till kravspecifikationen.

Samtliga representanter är eniga om att den nuvarande lärplattformen inte motsvarar varken deras eller deras kollegors uppfattning om vad en lärplattform bör vara. Samtliga uppfattar att den är tekniskt undermålig, vilket leder till att den inte kan användas i verksamheten. Gymnasiechefen, och samtliga lärare, förutom LiLu, som inte har använt den, menar att användargränssnittet är dåligt. IKT-samordnaren och LiSu uppfattar att den nuvarande lärplattformens funktioner inte är anpassade till verksamheten. De anser också att en lärplattform bör vara portabel, det vill säga att den kan användas i alla operativsystem och webbläsare, vilket den nuvarande inte är.

Gymnasiechefen och IKT-samordnaren menar att en lärplattform bör möjliggöra kommunikation kring elevers läroprocess. IKT-samordnaren menar att lärarna önskar att lärplattformen understödjer en sådan kommunikation genom att producera tydlig statistik och grafiskt tilltalande rapporter. Gymnasiechefen menar att denna typ av dokumentation måste kunna överföras mellan olika delar av systemet, för att undvika pappershantering.

IKT-samordnaren och LiSu har nästan identiska uppfattningar om hur en lärplattformens användargränssnitt bör vara. Båda anser att det skall vara enkelt och avskalat. IKT-samordnaren menar att det skall vara intuitivt och smidigt att använda, medan LiSu uttrycker att det skall vara konsekvent, med väldefinierade grundfunktioner. IKT-samordnaren anser också att gränssnittet skall vara estetiskt tilltalande för såväl elever som pedagoger.

Såväl IKT-samordnaren, som försteläraren och LiSu menar att plattformen skall medge en effektiv kommunikation med elever. LiSu menar att plattformens kommunikativa funktioner bör gå att sammanlänka med elevernas mobiltelefoner. Såväl försteläraren som LiSu anger Facebook som förebild för hur de anser att denna kommunikation bör utformas.

IKT-samordnaren överlåter till lärarna att uttala sig om vilka pedagogiska funktioner som bör finnas i lärplattformen, men anser de bör stödja läroplanen för gymnasiet. Lärarna anser att lärplattformen bör medge samredigering av dokument, och hänvisar till funktionaliteten som finns i Google:s olika molntjänster. LiLu önskar att inlämningsmappar kan sammanlänkas med Urkund.

7.2.2 Hur genomförandet av byte av lärplattform bör gå till och planeras att gå till

Enligt gymnasiechefen grundas beslutet att byta lärplattform i ett konstaterat och av en enig personal kommunicerat behov. IKT-samordnaren menar även att beslutet har tagits eftersom arbetet med att utveckla en egen lärplattform går för långsamt och eftersom den nuvarande inte utan stora anpassningar fortsatt hade kunnat användas. Samtliga respondenter är eniga om att en anledning till att skolan byter lärplattform är att den nuvarande är undermålig. Varken försteläraren eller LiSu anser heller att denna hade kunnat användas ytterligare. Av samtliga respondenter är det bara LiSu som uttrycker att han känner till kommunens planer på att utveckla en egen lärplattform. Han sammankopplar dock inte detta med beslutet att byta. I huvudsak får man dock säga att respondenternas uppfattning om bakgrunden till bytet av lärplattform stämmer väl överens med den bild av processen som IKT-samordnaren ger.

Gymnasiechefen och IKT-samordnaren är förhållandevis överens om hur introduktionen och

implementeringen av den nya lärplattformen kommer att gå till. IKT-samordnaren skall genomföra introduktionsvisningar i början av sommaren, samt workshops i arbetslagen framåt hösten. Hon kommer vid dessa introduktionstillfällen endast att presentera vilka funktioner som finns och hur man använder dessa. Hur arbetet med lärplattformen skall bedrivas överläter IKT-samordnaren till skollädaingen. Gymnasiechefen uttrycker att andra system än den nya plattformen inte längre kommer vara tillåtna att använda.

Samtliga respondenter har olika syn på hur de anser att bytet av lärplattform bör genomföras. LiSu:s uppfattning om hur det bör gå till ligger närmast skollädaingens planer. Han menar att all fortbildningstid under sommaren och höstterminen bör läggas på att arbeta med lärplattformen, och han vill ha introduktionsvisningar, workshops, och möjlighet till ordnade diskussioner. Han anser att det finns stora fördelar med att likrikta hur lärare använder lärplattformen, och att de som är skeptiska till det nya bör tvingas att använda det.

LiLu anser tvärtemot att introduktionen bör bestå av en kort presentation, och att alla sedan på egen hand får testa sig fram och se hur man vill jobba med lärplattformen. Även försteläraren önskar för egen del att introduktionen består av självstudier, med tillgång till lathund, men han menar att andra lärare lär sig bättre på andra sätt. Försteläraren anser därför att introduktionen av den nya lärplattformen bör kunna erbjudas på olika sätt, beroende på olika lärares preferenser.

7.2.3 Bytet av lärplattform ur skolutvecklingsperspektiv

I avsnitt 3.3, *Teoretiska utgångspunkter*, sammanfattar jag de faktorer som framstår som avgörande för om bytet av lärplattform skall bli framgångsrikt. Den första är att satsningen under initieringsfasen, och i nära anslutning till implementeringsfasen når en bred förankring. Jag anser att det är nödvändigt att bytet av lärplattform förankras hos såväl skollädaing, rektorer, lärare och övrig personal som skall använda plattformen. Dels bör alla veta om vad som skall ske, när det skall ske och vad det kommer att innebära, och dels bör samtliga inblandade vara någorlunda överens om hur det skall genomföras.

Vid en första anblick ter det sig som att respondenterna har en ganska god förståelse av vad en lärplattform är, det vill säga att vad som skall ske är väl förankrat hos dem. Deras egen bedömning är dock att de inte är insatta i ämnet, vilket tyder på att deras förståelse snarare är ett resultat av självstudier. Detta bekräftas också i och med att den lärare som inte har något större intresse av ämnet visar sig ha en ytterst begränsad förståelse av vad en lärplattform är. De som har mest att säga i ämnet är följaktligen IKT-samordnaren, försteläraren som leder skolans IT-grupp, och LiSu.

Gymnasiechefens uppfattning att hon inte är insatt i ämnet är problematisk, eftersom en annan av de avgörande punkterna för att bytet skall bli framgångsrikt är ett tydligt ledarskap. De ledare som tas upp i avsnitt 3.3 är visserligen rektorer, men jag misstänker att även dessa behöver tydliga ledare för att uppnå ett tydligt ledarskap för egen del. Ett tydligt ledarskap kan framför allt medföra att utvecklingen sker på verksamhetsnivå i stället för individnivå. Slår man samman gymnasiechefens uppfattning om sin egen kunskap, med vad som framkommer i närmast ovanstående stycke förefaller det troligt att den nya lärplattformen får genomslag främst hos dem som redan är intresserade av att använda den, det vill säga på individnivå.

Punkt 2 i ovan hänvisade sammanfattning berör utbildning och fortbildning. Söderström menar att dem som skall använda ett nytt system måste få tillräcklig utbildning i det innan det tas i bruk.

Annars blir övergångsperioden svår och ineffektiv.¹⁶⁸ Skolledningen och IKT-samordnaren planerar visserligen att genomföra både visningar och workshops inför höstterminens uppstart, men i skrivande stund, med drygt ett par veckor kvar av vårterminen, är det fortfarande oklart vilken lärplattform det blir. Jag tycker mig se en överhängande risk för att man av tidsskäl tvingas skära ner på den planerade utbildningen inför implementeringen, vilket antagligen skulle ha en negativ inverkan på lärplattformens möjligheter att få genomslag. Enligt Söderström karaktäriseras den period som krävs för att lära sig systemet ofta av en minskad effektivitet.¹⁶⁹ Det vore därför önskvärt om lärare och övriga användare upplevde att de behärskade den nya lärplattformen innan höstterminens början, då de dessutom skall lära ut hur den fungerar till eleverna.

Så vitt jag kan förstå av intervjuerna, kommer ansvaret för såväl utbildning, som fortbildning av lärarna att ligga på IKT-samordnaren. Frågan är om hon har tillräcklig tid till detta, då hon även är tekniker och skall se till att det nya systemet fungerar. Jämför med Tallvids studie av Falkenbergs kommun, där man anställde två IT-pedagoger som endast arbetade med ut- och fortbildning inom IT för kommunens personal.¹⁷⁰

Även i implementeringsfasen är ett tydligt ledarskap från rektorernas sida viktig. Tyvärr ingår ingen rektor i den här studien, och det enda jag kan se i resultatet som pekar på att det finns en tydlig plan för hur lärplattformen skall användas, är gymnasiechefens yttrande om att Facebook och andra system än lärplattformen inte längre kommer att vara tillåtna att använda, efter att den tagits i bruk. Detta är visserligen en klar inskränkning av den frihet från tekniska begränsningar som Tallvid beskriver¹⁷¹, men kanske även har sina poänger. Söderström menar att den stora mångfalden av olika datasystem som vi använder gör att de kan vara svåra att lära sig.¹⁷² Kanske finns det i och med detta fördelar med att reglera antalet system som används.

Helt avgörande blir då att man satsar på rätt system, vilket är spännande då detta ju delvis ligger utanför skolans kontroll. Enligt Söderström baseras användarnas första bedömning av systemet på hur väl det lever upp till deras förväntningar på det, och menar att dessa förväntningar oftast är för högt ställda.¹⁷³ Försteläraren berättar att lärarnas förväntningar på den nya lärplattformen är höga efter att man har fått ta del av kravspecifikationen.

När ett nytt system skall tas i bruk, kommer man enligt Söderström att hamna i övergångs-svårigheter, vilket han menar är helt naturligt.¹⁷⁴ Man har olika acceptans för dessa beroende på vilka positiva eller negativa erfarenheter man har från tidigare använda system. Samtliga mina respondenter har nästan enbart negativa erfarenheter från den nuvarande lärplattformen.

7.3 Sammanfattning

I denna studie har jag undersökt vilka uppfattningar som representanter för skolledning, tekniker och lärare har av vad en lärplattform är, och bör vara. Dessutom har jag studerat hur deras uppfattningar av hur de anser att genomförandet av processen att implementera en ny lärplattform bör

168 Söderström, 2010, s. 88f.

169 Ibid., s. 90.

170 Tallvid, 2010, s. 60.

171 Ibid., s. 63.

172 Söderström, 2010, s. 100.

173 Ibid., s. 91.

174 Ibid., s. 91.

gå till står sig mot hur skolledningen avser att göra. Slutligen har jag analyserat denna process med hjälp av teorier kring skolutveckling.

Av resultatet framgår att representanternas uppfattningar av vad en lärplattform är och bör vara skiljer sig från varandras i vissa avseenden, men också att de överensstämmer med varandras i andra avseenden. De uppfattningar som ligger närmast varandra är IKT-samordnarens och lärarens som använder digitala verktyg i stor utsträckning. Dessa personer är väl insatta i ämnet och har utvecklade synpunkter på både vad de anser att en lärplattform är och bör vara.

Sämst insatta i ämnet bedömer jag att läraren som använder digitala verktyg i liten utsträckning, och skolchefen är. Det senare är problematiskt ur skolutvecklingsperspektiv, då en avgörande faktor för att skolutveckling skall vara framgångsrik, enligt Tallvid, är ett tydligt ledarskap.¹⁷⁵ På grund av detta bedömer jag risken som överhängande att lärplattformen får genomslag på individnivå, men inte på verksamhetsnivå. Tallvids studie tyder på att projektet i Falkenberg har en mycket bredare förankring, och att det där satsas på att utbilda dem som inte redan är insatta.¹⁷⁶

I det studerade fallet framkommer att skillnaderna mellan uppfattningar om vad representanterna anser att en lärplattform är och bör vara främst består i att skolledningen har ett mer administrativt perspektiv, medan lärarna snarare har ett pedagogiskt perspektiv. Representanten för teknikerna, IKT-samordnaren, har av naturliga skäl ett mer tekniskt perspektiv än de övriga representanterna, men det gestaltas främst i att hon är påläst och väljer att inte uttala sig om vilken pedagogisk funktionalitet som bör ingå i lärplattformen. Detta är inte oväntat, men för att den produkt som man upphandlar skall motsvara samtligas förväntningar bör dessa olika kompetenser i liknande fall utnyttjas i en högre grad än vad jag kan se att det har gjorts i det studerade fallet.

Den funktionalitet som lärarna önskar i lärplattformen är främst att kunna arbeta med molntjänster, något som skolan inte kan erbjuda i nuläget på grund av datainspektionens rekommendationer. Både de lärare som är mer intresserade av IT anser att Facebook och Google kan ses som goda förebilder för lärplattformens pedagogiska funktionalitet. I bakgrundskapitlet redogörs för att detta inte är en ovanlig uppfattning bland lärare. Man kan fråga sig om det är dags att lagarna ses över angående detta, eller om resurser bör läggas på att utveckla liknande funktionalitet i egna system. Troligtvis är det svårt att förhindra att dessa verktyg används, så länge det inte finns några vettiga substitut.

Uppfattningarna om hur processen för att implementera lärplattformen i verksamheten bör genomföras, skiljer sig mellan samtliga respondenter. Den som ligger närmast hur skolledningen har tänkt att genomföra processen är lärarens som använder datorer i stor utsträckning. Eftersom en skola av den storleken som studerats i fallet ovan rymmer så många användare, både lärare, elever och övrig personal, är det naturligt att dessa befinner sig på olika nivåer avseende teknisk kompetens. Förslaget som ges av en av respondenterna i studien, att erbjuda introduktionen på olika sätt beroende på användarnas preferenser ter sig intressant. Dock bör man i sådana fall även tydligt redogöra för i vilken utsträckning lärplattformen skall användas.

Ur skolutvecklingsperspektiv upplever jag satsningen som dåligt förankrad hos samtliga respondenter, utom möjligtvis IKT-samordnaren. Trots goda ambitioner för ut- och fortbildning, är det dessutom osäkert om detta hinns med. Enligt Söderström är detta vanligt förekommande, och har

175 Tallvid, 2010, s. 61.

176 Ibid.

negativ inverkan på implementeringen av systemet.¹⁷⁷ För att en lärplattform skall kunna användas i undervisning, samt läras ut till elever efter terminstart, anser jag precis som Söderström att det är nödvändigt att lärare ges tillräcklig utbildning i systemet innan terminen påbörjas.

I resultatet hävdar en av respondenterna att många lärare har höga förväntningar på den nya plattformen, och samtliga respondenter uttrycker att deras kollegor har negativa erfarenheter från den nuvarande. Enligt Söderström är det vanligt att användarnas förväntningar på ett nytt system är för högt ställda, vilket leder till problem vid implementeringen.¹⁷⁸ För att undvika detta bör man verka för att tydlig information tillhandahålls om vad som komma skall, och att det kontinuerligt förs en diskussion om vad det kommer att innebära i praktiken. Detta är en del av förankringen, som är väsentlig för att implementeringsfasen skall vara framgångsrik.

Jämför man min studie med Tallvids utvärdering av en-till-en-satsningen i Falkenberg ser man radikalt annorlunda resultat. Det är därför svårt att dra några slutsatser utifrån likheter mellan dessa fall. En slutsats som man kan dra är dock att det verkar skilja mycket mellan hur insatta olika kommuner och skolor är i hur skolutvecklingsprojekt bör genomföras. Det finns därmed antingen ingen gemensam förståelse av teorierna bakom utvecklingsarbete, eller så bortses från dessa av någon anledning.

Min uppfattning är att bland annat Skolverket tillhandahåller ett stort informationsmaterial kring detta, så brist på information bör inte vara orsaken. I Falkenbergs fall valde man tidigt att anlita en extern forskare för att utvärdera hur projektet fortlöpte. En lösning skulle kunna vara att man, i stället för att låta befintliga lärare, tekniker eller chefer leda skolutvecklingsarbetet, ger uppdraget till särskilt utsedda skolutvecklare. Detta är antagligen en ekonomisk fråga, men eftersom så pass många projekt som kan benämnas skolutveckling initieras och genomförs i skolor runt om i landet bör det finnas ett intresse att säkerställa att dessa projekt faktiskt leder till utveckling, om inte annat från centralt håll.

8. Verksamhetsrelevans och förslag till vidare forskning

Slutsatserna som har presenterats i detta kapitel torde vara av intresse för såväl lärare, tekniker, skolledare som politiker. För verksamma inom skolan kan de användas för att synliggöra hur en egen process att byta lärplattform står sig mot teorier om skolutveckling, genom att jämföra med det studerade fallet. Den kunskap som detta ger är en förutsättning för att kunna diskutera hur en sådan process skall genomföras. Detta anser jag lämpligtvis görs på bred basis, varför det är viktigt att samtliga yrkesroller får syn på processens delar.

Eftersom exemplen som ges i denna studie kommer inifrån skolverksamheten, är den inblick som de ger relevant även för verksamma utanför skolan med intresse av skolfrågor. För skolpolitikens del är det givetvis avgörande att studera hur skolutvecklingsprojekt genomförs och fungerar *i verksamheten* för att de skall kunna utvärderas. En av slutsatserna som dras i kapitlet ovan är att det inte verkar finnas någon gemensam förståelse bland kommuner och skolor om hur skolutveckling bör gå till. Därför bör behovet av särskilda skolutvecklare utredas.

¹⁷⁷ Söderström, 2010, s. 88f.

¹⁷⁸ Ibid., s. 90f.

För att kunna dra några ytterligare generella slutsatser, måste mer forskning på området tillkomma. Även om min erfarenhet, tillsammans med delar av forskningen som tas upp i denna studie pekar på att det sätt som lärplattformen kommer att implementeras i det beskrivna fallet är vanligt förekommande, måste ytterligare fall studeras för att kunna uttala sig om detta.

Utöver detta vore det givetvis även intressant att återvända till den skola som utgör objektet för denna studie, för att följa upp hur det har gått, någon gång under eller efter höstterminen. Kanske emotsägs de teorier om skolutveckling som jag har använt här, och förväntningarna infrias, så att situationen på skolan i och med bytet av plattform förändras till det bättre.

9. Referenser

- Guba, Egon G. & Lincoln, Yvonna S., *Effective evaluation*, Jossey-Bass, San Francisco, 1981. I: Merriam, Sharan B., *Fallstudien som forskningsmetod*, Studentlitteratur, Lund, 1994
- Esaiasson, Peter, Gilljam, Mikael, Oscarsson, Henrik & Wängnerud, Lena (red.), *Metodpraktikan: konsten att studera samhälle, individ och marknad*, 4., [rev.] uppl., Norstedts juridik, Stockholm, 2012
- Folkesson, Lena, Lendahls Rosendahl, Birgit, Längsjö, Eva & Rönnerman, Karin, *Perspektiv på skolutveckling*, Studentlitteratur, Lund, 2004
- Garrote Jurado, Ramon, Pettersson, Tomas & Christie, Michael, *Lärares attityder till användningen av lärplattformar i högre utbildning*, IT University of Göteborg, Göteborg, 2007
- Guribye, Frode, *Infrastructures for learning. Ethnographic inquiries into the social and technical conditions of education and training*. The University of Bergen, 2005
- It-användning och it-kompetens i skolan*, Rapport nr. 386, Skolverket, 2013
- Läroplan, examensmål och gymnasiegemensamma ämnen för gymnasieskola 2011*, Skolverket, Stockholm, 2011
- Merriam, Sharan B., *Fallstudien som forskningsmetod*, Studentlitteratur, Lund, 1994
- Miles, Matthew B. & Ekholm, Mats (red.), *Lasting school improvement: exploring the process of institutionalization*, Acco, Leuven, 1987. Refererad i Tallvid, 2010
- Paulsson, Fredrik, *Digitala lärresurser, lärplattformar och koppling till styrdokumentet*, Skolverket, Stockholm, 2009
- Sundgren, Marcus, *Pedagogiska ställningstaganden för en ny lärplattform vid Mittuniversitetet*, Mittuniversitetet, 2011
- Söderström, Jonas, *Jävla skitsystem! : hur en usel digital arbetsmiljö stressar oss på jobbet - och hur vi kan ta tillbaka kontrollen*, Publit Sweden, Stockholm, 2010
- Tallvid, Martin, *En-till-en: Falkenbergs väg till framtiden? : utvärdering av projektet En-till-en i två grundskolor i Falkenbergs kommun : delrapport 3*, Barn- och utbildningsförvaltningen, Falkenbergs kommun, Falkenberg, 2010

Internetkällor

- Datorn i utbildningen, *Framtidens lärande - Egen dator*, [<http://www2.diu.se/framlar/egen-dator/>], hämtad 2014-05-15
- Google, *Sekretess och användarvillkor*, [http://www.google.com/intl/sv_se/policies/terms/regional.html], hämtad 2014-05-16

Kjellberg, Henrik, "*Hellre fler lärare än surfplattor till alla*", Göteborgsposten 7/3-14, [http://www.gp.se/nyheter/goteborg/1.2301982--hellre-fler-larare-an-surfplattor-till-alla-] Hämtad 140609

Lundström, Johanna, *Bärbar mac-dator Porthällas lockbete*, Partille Tidning 26/5-11, [http://www.partilletidning.se/sokresultat_visa.asp?id=989] Hämtad 140609

Moodle, *Moodle Statistics*, [https://moodle.org/stats/], hämtad 2014-05-20

Verdicchio, Michael, Larsson, Erika, Olsson Äärlaht, Maria, *Hälften använder olaglig molntjänst i skolan*, [http://www.svt.se/nyheter/regionalt/vastnytt/halften-anvander-olaglig-tjanst-i-skolan] Hämtad 140610.

Wikipedia, *History of virtual learning environments*, [http://en.wikipedia.org/wiki/History_of_virtual_learning_environments] Hämtad 140609.

Wikipedia, *Web 2.0*, [https://en.wikipedia.org/wiki/Web_2.0], hämtad 2014-05-17

Muntliga källor

Intervju 1: Gymnasiechefen, genomförd 2014-04-17, ljudupptagning förvaras hos författaren

Intervju 2: IKT-samordnaren, genomförd 2014-04-24, ljudupptagning förvaras hos författaren

Intervju 3: Försteläraren, genomförd 2014-04-25, ljudupptagning förvaras hos författaren

Intervju 4: Läraren som använder digitala verktyg i stor utsträckning, genomförd 2014-04-28, ljudupptagning förvaras hos författaren

Intervju 5: Läraren som använder digitala verktyg i liten utsträckning, genomförd 2014-04-22, ljudupptagning förvaras hos författaren